

Elina Järvinen

STARTTIVALMENNUKSESSA ESIINTYVÄT HAASTEET

Opinnäytetyö

Humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinto

Yhteisöpedagogikoulutus

2022

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	Yhteisöpedagogi <u>(AMK)</u>
Tekijä	Elina Järvinen
Työn nimi	Starttivalmennuksessa esiintyvät haasteet
Toimeksiantaja	Nuorisoalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Juvenia
Vuosi	2022
Sivut	68 sivua, liitteitä 9 sivua
Työn ohjaaja	Tommi Pantzar

TIIVISTELMÄ

Starttivalmennus on nuorten matalimman kynnyksen palvelua, jonka tarkoituksen on kiinnittää yhteiskunnan ulkopuolelle pudonneet nuoret takaisin koulutuksen tai työelämän pariin. Starttivalmennuksessa esiintyy kuitenkin haasteita, joiden vuoksi nuoren sosiaalinen vahvistuminen ja kuntoutuminen saattaa hidastua.

Opinnäytetyöprosessi alkoi keväällä 2022. Opinnäytetyössä tutkittiin, millaisia haasteita starttivalmennuksessa kohdataan ja millaisia ratkaisukeinoja joihinkin haasteisiin on kehitetty. Opinnäytetyön tilaaja on Nuorisoalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Juvenia yhteistyössä kohdennetun nuorisotyön osaamiskeskuksen kanssa.

Tutkimusaineisto kerättiin verkkokyselylomakkeella syksyllä 2022. Kyselyä jaettiin starttivalmennusyksiköihin valtakunnallisesti ja siitä saatiin 67 vastaajan otos. Tutkimus oli kvantitatiivinen tutkimustyö, jossa korostuu kuvaileva ote. Tutkimustuloksia tarkasteltiin starttivalmentajien näkökulmasta.

Vastausten perusteella starttivalmennuksessa esiintyvät haasteet ovat vaikeita ja hankalasti ratkaistavissa, sillä niiden ratkaisuun tarvittaisiin valtakunnallisia rakenteellisia muutoksia. Starttivalmennuksen merkittävimmät pulmat liittyvät nuorten mielenterveyspalveluiden heikkoon saatavuuteen sekä soteuudistuksen tuomiin muutoksiin, jotka tulevat vaikuttamaan starttivalmennuksen järjestämiseen tulevaisuudessa.

Opinnäytetyössä tulee ilmi, että nuorten heikentynyt vointi aiheuttaa haasteita jatko-ohjautumiseen, sillä riittävän matalan kynnyksen jatkopaikkoja ei ole saatavilla. Nuoret tarvitsisivat pidempiä valmennusjaksoja tai uutta palvelumuotoa, jossa jo opeteltuja arjentaiteja voitaisiin vahvistaa ennen koulutukseen tai työelämään siirtymistä. Moniammatillinen yhteistyö nousi esiin monissa vastauksissa analyysivaiheessa. Vastauksista käy ilmi, että moniammatillista yhteistyötä lisäämällä nuoren asema paranisi ja kuntoutus tehostuisi starttivalmennusprosessissa.

Asiasanat: nuoret, kuntouttava työtoiminta, syrjäytyneet, työpaja, haasteet

Degree title	Bachelor of Humanities
Author	Elina Järvinen
Thesis title	Challenges in start-up coaching
Commissioned by	Youth Research and Development Centre Juvenia
Time	2022
Pages	68 pages, 9 pages of appendices
Supervisor	Tommi Pantzar

ABSTRACT

Start-up coaching is a service of the lowest threshold for young people with the aim of pulling young people who have fallen outside society back into school or working life. However, there are challenges in start-up coaching, which may slow down a young person's social strengthening and rehabilitation.

The thesis process began in spring 2022. The study examined the challenges encountered in start-up training and the solutions developed for the challenges. The commissioner of the thesis was Juvenia. Juvenia is the Youth Research and Development Centre working in cooperation with the Youth work centres of expertise.

The research data was collected through an online survey in Autumn of 2022. The survey was distributed to start-up coaching units nationwide, consisting of a sample of 67 respondents. The study was a quantitative study with a descriptive emphasis. The study results were analyzed from the perspective of starter trainers.

Based on the responses, the challenges in start-up training are difficult and difficult to solve, as national structural changes would be required to solve them. The main challenges of start-up coaching are the low availability of mental health services for young people and the changes brought about by the health care reform that will affect the organisation of start-up training in the future.

The study reveals that the reduced condition of young people poses challenges for further services, as there are no sufficiently low threshold services available. Young people would need longer periods of training or a new form of service in which everyday skills already learned could be strengthened before entering education or employment. Multiprofessional cooperation came up in many answers during the analysis phase. The answers show that by adding multiprofessional cooperation, the young person's position would improve and rehabilitation would become more effective in the start-up coaching process.

Keywords: youth, rehabilitative work experience, marginalised people, workshops, challenges

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	7
2	TEOREETTINEN VIITEKEHYS.....	8
2.1	NEET-nuoret	8
2.2	Nuorten työpajatoiminta.....	10
2.3	Starttivalmennus.....	12
2.4	Starttivalmennuksen resurssit	15
2.5	Starttivalmennusprosessi	16
2.6	Starttivalmennuksen tunnuslukuja.....	19
2.7	Tutkimuksia nuorten työpajoista	20
3	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	22
3.1	Tutkimuksen kohde ja tutkimuskysymykset.....	22
3.2	Tutkimusote.....	23
3.3	Aineistonkeruu.....	24
3.4	Aineiston analyysimenetelmät.....	26
4	TULOKSET	26
4.1	Taustatietoa.....	26
4.2	Haasteet nuorten elämässä.....	30
4.3	Haasteet starttivalmennuksen resursseissa	36
4.4	Haasteet yhteistyötahojen kanssa.....	44
4.5	Haasteet valtakunnallisesti	49
4.6	Onnistuneita ratkaisuja	51
4.7	Yhteenveto tuloksista	55
5	JOHTOPÄÄTÖKSET	57
5.1	Pohdinta	57
5.2	Tutkimuksen luotettavuuden arviointi	62
5.3	Jatkotutkimuskohteet.....	63
	LÄHTEET	64

LIITTEET

Liite 1. Verkkokyselylomake

1 JOHDANTO

Viime vuosikymmeninä on tuotu esille yhteiskunnan eriarvoistuminen eli kansan jakautuminen hyvinvoiviin ja pahoinvoiviin. Erityisesti nuorten putoaminen yhteiskunnan ulkopuolelle on herättänyt huolta. (Lindroos 2019.) Nuoria, jotka ovat työn, koulutuksen tai asevelvollisuuden ulkopuolella kutsutaan NEET-nuoriksi. NEET on lyhenne englanninkielisestä ilmauksesta not in employment, education or training, joka tarkoittaa ei työssä, tutkintoon johtavassa koulutuksessa eikä kurssikoulutuksessa. (Eurostat 2019; Tilastokeskus s.a.) Vuonna 2019 NEET-nuoriksi tilastoituja nuoria oli Suomessa 48 000 henkilöä. Heistä 77 % on 20–24-vuotiaita. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2022.)

Kun nuori putoaa yhteiskunnan ulkopuolelle, on taustalla usein erityisiä syitä, kuten päihdehäiriö, mielenterveysongelmat tai arjenhallintaan liittyvät seikat (THL 2022). Näiden syiden vuoksi NEET-nuoren rinnalla kulkee usein laaja palveluverkosto ja iso joukko eri alan ammattilaisia. Tutkimuksissa on kuitenkin selvinnyt, että nuorten kanssa työskenneltäessä törmätään usein erilaisiin haasteisiin, jotka hankaloittavat tai vaikeuttavat nuoren kanssa tehtävän työn tuloksellisuutta. (Känkänen ym. 2019.) Näitä haasteita voivat olla esimerkiksi nuorten päihteiden käyttö tai nuorten sitoutumattomuus palveluun, mikä näkyy käyttämättä jääneissä ajoissa. Jotkut nuoret ovat niin sairaita, etteivät hyödy saatavilla olevista palveluista, ennen kuin riittävä apu ja tuki on tavoitettu terveydenhuollosta. Ammattilaisilla on myös valtava huoli niistä nuorista, joita mitkään palvelut eivät tavoita. (Aaltonen ym. 2015.)

NEET-nuorten tarpeisiin on kehitelty monenlaisia palveluita. Yksi niistä on starttivalmennus, joka on osa nuorten työpajavalmennusta. Starttivalmennus on luotu niiden nuorten tarpeeseen, joille arjenhallinnan haasteet ja rutiinien puutteet ovat esteenä kiinnittyä yhteiskuntaan. Starttivalmennus räätälöidään kunkin nuoren yksilöllisiin tarpeisiin, jotta toimintaan kiinnittyminen olisi nuorelle mahdollisimman helppoa. Vaikka starttivalmennus on pyritty rakentamaan nuorelle mahdollisimman kevyeksi tavaksi kiinnittyä asteittain takaisin yhteiskuntaan, kohtaavat starttivalmennuksessa työskentelevät ammattilaiset työssään erilaisia haasteita. (Hannila-Niemelä ym. 2016.)

Tässä opinnäytetyössä tarkastelen, minkälaisia haasteita starttivalmennuksessa kohdataan, ja selvitän, minkälaisia onnistuneita ratkaisuja starttivalmennusyksiköt ovat kokemiinsa haasteisiinsa luoneet. Opinnäytetyöni tarkoituksena on tuottaa tietoa siitä, mitkä ovat sellaisia haasteita starttivalmennuksessa joiden ratkaisuun ei ole löydetty keinoja ja jotka mahdollisesti toistuvat valtakunnallisesti, jotta näihin haasteisiin pystyttäisiin tehokkaammin puuttamaan jatkossa.

Opinnäytetyöhöni liittyvä aineistonkeruu toteutetaan syksyllä 2022 verkkokyselylomakkeella. Lomaketta jaetaan kohdennetun nuorisotyön osaamiskeskuksen sekä Etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta Into ry:n olemassa oleville verkostoille, kuten työpajatoiminnan aluekoordinaattoreiden välityksellä. Lisäksi kyselyä jaetaan suoraan starttivalmennusyksiköille sähköpostitse ja mainostetaan niin Into ry:n kuin Juvenian eli nuorisoalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen sosiaalisen median kanavissa.

2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

2.1 NEET-nuoret

NEET-nuori tarkoittaa nuorta, joka ei juuri sillä hetkellä ole työssä eikä koulutuksessa (Vauhkonen & Hoikkala 2020, 28). Nuori voi jäädä työn ja koulutuksen ulkopuolelle vapaaehtoisesti, muun muassa välivuoden vuoksi, tai jostain muusta nuoruuteen liittyvästä syystä. Jos NEET-vaihe alkaa pitkittyä, se voi hankaloittaa nuoren pääsyä opintojen tai työn pariin. Pitkään jatkuneena NEET-vaihe on riski nuoren syrjäytymiselle. (THL 2022.) Euroopan unioni on asettanut tavoitteen, joka pyrkii vähentämään NEET-nuorten osuutta alle 9 %:n vuoteen 2030 mennessä. Suomessa ollaan lähellä tavoitetta. Miesten osuus 15–29-vuotiaista NEET-nuorista on 9,7 % ja naisten osuus 8,8 %. (Eurostat 2022.) Nuorisotyöttömyyden vähentäminen on yksi EU:n keskeisiä tavoitteita, joten erilaisia toimia nuorten työllistymisen eteen on tehty. Yksi näistä toimista on nuorisotakuu, jonka tarkoituksena on tarjota jokaiselle nuorelle työ- tai opiskelupaikka. (Eurofound 2022.)

Syrjäytyneeksi nuoreksi kutsutaan sellaista nuorta, jonka NEET-vaihe on pitkittynyt ja se on muuttunut huono-osaisuudeksi (Vauhkonen & Hoikkala 2020, 30). Myrskylän (2012) määrittelyn mukaan syrjäytyneen nuoren piirteitä ovat

se, että hän jää työelämän sekä opiskelujen ulkopuolelle ja hänellä ei ole peruskoulun jälkeistä tutkintoa. Osa syrjäytyneistä nuorista ei ole ilmoittautunut työttömiksi työnhakijoiksi, joten he eivät näy missään tilastoissa, eikä kukaan tiedä missä nuoret ovat ja mitä he tekevät. (Myrskylä 2012, 1.)

Nuoren syrjäytymiseen vaikuttavia riskitekijöitä ovat matala koulutus, pitkäaikaistyöttömyys, työkyvyttömyys, toimeentuloon liittyvät ongelmat sekä päihde- tai mielenterveysongelmat. Usein syrjäytymisriskin kasvuun vaaditaan kuitenkin useampi tekijä, sillä yksi syrjäytymisen riskitekijä harvoin horjuttaa nuoren elämänhallintaa niin kokonaisvaltaisesti, että nuoren syrjäytymisen mekanismi käynnistyy. (THL 2022.) Suurin yksittäinen syrjäytymistä ehkäisevä tekijä on nuorten koulutus (Gretschel & Myllyniemi 2017, 5).

Syrjäytyneeksi luokitellut nuoret kokevat, etteivät saatavilla olevat palvelut kohtaa heidän tarpeitaan. Nuoret kokevat tarvitsevansa sellaisia palveluita, jotka ovat päivystyksellisiä ja henkilökohtaisia. Nuorten palveluissa työskentelevät työntekijät kokevat tarvetta työntekijälle, joka auttaisi nuorta palveluverkostossa ja kulkisi rinnalla saattaen palveluista toiseen. (Aaltonen ym. 2015, 1.) Vaikka nuorten palveluiden tilastointia toteutetaan tarkastikin, ei pystytä kertomaan, kuinka paljon on, nuoria jotka jäävät kokonaan palveluiden ulkopuolelle, tai niitä nuoria, joita palvelut eivät ole pystyneet auttamaan (Känkänen ym. 2019, 1). On huomattu, että palvelu- ja ohjaustilanteissa työntekijää määrittelee paine saada ohjattua nuori koulutuksen tai työn pariin, vaikka nuorella olisi ollut tarve saada terveystalveta (Gretschel & Myllyniemi 2021).

Gretschel ja Myllyniemi (2017) selvittivät NEET-nuorten käsityksiä tulevaisuudesta, demokratiasta sekä julkisista palveluista. Tutkimuksessa kävi ilmi, että kolme neljäsosaa NEET-nuorista koki puutteellisena oman kiinnittyneisyyden suomalaisen yhteiskuntaan. Pojilla ulkopuolisuuden tunnetta esiintyi useammin kuin tytöillä. Kuitenkin pääkaupunkiseudulla asuvista NEET-nuorista jopa puolet koki ulkopuolisuuden tunnetta. NEET-nuorten kokema yksinäisyys on todella paljon yleisempää kuin nuorilla yleensä. Jopa 69 % NEET-nuorista kokee yksinäisyyttä. (Gretschel & Myllyniemi 2017, 11–13.) NEET-nuoret pitävät itse yhtenä suurimpana syrjäytymiseen vaikuttavana tekijänä yksinäisyyttä ja

ystävien puutetta. Nuoret pitävät ystäviä myös syrjäytymiseltä ehkäisevänä tekijänä. (Gretschel & Myllyniemi 2017, 11–13; Gretschel & Myllyniemi 2020, 57.)

Nuorille suunnattujen palveluiden ongelmana on usein, ettei nuoren osallisuus toteudu eikä nuorta nähdä sellaisena yksilönä, joka osaa ja pystyy päättämään omista asioistaan. Nuoret haluavat palvelujärjestelmässä tulla kuulluksi. (Känkänen ym. 2019, 1.) He haluavat, että heitä kunnioitetaan ja heihin luotetaan, mutta kokevat, ettei näin tapahdu (Känkänen ym. 2019, 1; Gretschel & Myllyniemi 2021). Nuoret ovat nostaneet esiin palveluissa ilmentyvät laatuongelmat sekä puutteet nuorten kuulemisessa. Negatiiviset kokemukset palvelujärjestelmässä voivat hidastaa nuoren oikean avun saamista jopa vuosiksi, joten nuoren kuulematta jättäminen voi aiheuttaa suuria ja pitkäaikaisia vaikeuksia nuoren elämään. (Gretschel & Myllyniemi 2021.)

Kun arvioidaan palveluiden vaikuttavuutta, nousee keskeiseksi tekijäksi kuuntelun lisäksi myös luottamus. Palvelu, joka toimii hyvin, lisää nuoren motivaatiota, aktiivista toimijuutta sekä luottamusta yhteiskuntaan. (Hannila-Niemelä ym. 2015, 20–21.) NEET-nuoren tavoittaminen palveluiden piiriin on vaikeaa, minkä vuoksi on hyvin tärkeää tiedostaa yhteyden merkitys silloin, kun nuori on tavoitettu. Nuoren luottamuksen saavuttaminen voi olla pitkäaikainen prosessi, mutta nuoren aito kuunteleminen auttaa työntekijää löytämään nuorelle sopivan palvelun jonka nuori itse kokee hyödylliseksi ja merkitykselliseksi. Tällöin nuori pääsee kiinnittymään palveluun ja sitä kautta yhteiskuntaan. (Määttä & Määttä 2015, 36.)

2.2 Nuorten työpajatoiminta

Nuorten työpajatoiminta on nuorten elämänhallintaa sekä koulutus- ja työelämävalmiuksia tukevaa toimintaa (Mitä on työpajatoiminta? s.a). Nuorten työpaja tarjoaa nuorelle varhaista yksilöllistä ja yhteisöllistä tukea (Into ry 2022, 5). Työpaja on yhteisö, jonka tarkoituksena on auttaa nuorta löytämään omia vahvuuksiaan, tukea hyvinvointia sekä auttaa nuorta pääsemään työmarkkinoiden tai koulutuksen pariin. Työpajalla valmennetaan nuorta kiinnittymään yhteiskuntaan hänen omien voimavarojensa ja kykyjensä tahtiin tavoitteellisesti. Nuorten työpajatoiminta on tarkoitettu alle 29-vuotiaille nuorille ja työote

nuorten työpajoilla on nuorisotyöllinen. (Mitä on työpajatoiminta? s.a; Into ry 2022, 5.)

Nuorten työpajatoiminnan tavoitteena on auttaa nuorta kasvamaan siten, että hän itsenäistyy ja on osallinen niin omaan elämäänsä kuin yhteisöön, johon kuuluu (Into ry 2022, 5). Tavoitteena on vahvistaa nuoren toimintakykyä sekä arjenhallintaa, jotta hän voi löytää itsellensä sopivan jatkopolun työpajatoiminnan päätyttyä. Työpaja mahdollistaa nuorille eri ammattialojen kokeilemisen tai auttaa nuorta saamaan kasaan mahdollisesti keskeytymisvaarassa olevat ammattiopinnot. Nuorten työpajan tarkoituksena on mahdollistaa nuorelle kokemukset osallisuudesta ja näin nostaa nuoren minäpystyvyyden tunnetta. Nuorten työpajat vahvistavat sosiaalisia taitoja sekä ryhmätyökykyä. (Mitä on työpajatoiminta? s.a.)

Nuorten työpajatoiminta tarjoaa nuorelle valmennusta, joka on aina tavoitteellista sekä suunnitelmallista. Valmennuksen tavoitteet räätälöidään nuoren tarpeiden mukaan. (Aluehallintovirasto s.a.; Into 2022, 5.) Valmennuksen tarkoituksena on kehittää nuoren taitoja sekä osaamista. Keskeisessä asemassa valmennuksessa on nuoren sosiaalinen vahvistaminen. Sosiaalisen vahvistamisen tarkoituksena on pyrkiä parantamaan nuoren sosiaalista toimintakykyä, arjen asioiden hallitsemista, opiskelu- sekä työkykyyn liittyviä valmiuksia sekä yleistä elämönhallintaa. Tavoitteena on vaikuttaa nuoren elämäntaitoihin siten, että hänellä olisi kykyä selviytyä erilaisista sosiaalisista tilanteista ja olla osallisenä erilaisissa yhteisöissä. (Into 2022, 5.)

Työpajoilla tehtävä valmennus voi olla joko työ-, yksilö- tai ryhmävalmennusta. Työvalmennus tarkoittaa ammatillisen osaamisen ja työelämätaitojen sekä työyhteisötaitojen vahvistamista. Työvalmennuksen tarkoituksena on havaita jo olemassa olevia taitoja ja edistää sekä tunnistaa sitä osaamista, jota valmennuksessa on tarkoitus oppia. Yksilövalmennus tarkoittaa nuoren kokonaisvaltaista tukemista sekä arjenhallinnan ja toimintakyvyn vahvistamista. Yksilövalmennuksen tarkoituksena on vahvistaa ja tukea nuorta siten, että hän kykenee löytämään valmennuksen jälkeisen jatkopolun. Yksilövalmennusta voidaan järjestää henkilökohtaisesti tai ryhmässä. Ryhmävalmennus tarkoittaa sosiaalisten- ja ryhmätyöskentelytaitojen vahvistamista. Ryhmävalmennuksen

tarkoituksena on toiminnallisten menetelmien avulla lisätä nuorten kykyä toimia jäsenenä ryhmässä. Ryhmävalmennuksessa käsitellään samoja teemoja kuin yksilövalmennuksessa. (Into 2022, 5–6.)

Inton (2021, 1) mukaan työpajavalmennuksessa oli vuoden 2021 aikana 11 849 nuorta. Nuoret ohjautuivat työpajoille työhallinnosta, nuorisotyöstä, sosiaali- ja terveystalv palveluista sekä oppilaitoksista. Osa nuorista tuli suoraan työpajoille ilman ulkopuolista ohjaamista. Nuoret ohjautuvat työpajoilta koulutuksen pariin, työkokeiluun tai johonkin muuhun ohjattuun toimenpiteeseen. Toiset nuoret lähtivät armeijaan tai perhevapaille. Osa nuorista jäi työttömäksi tai muutti pois paikkakunnalta. (Into ry 2021, 1.) Valtiotalouden tarkastusviraston selvityksen (2020) mukaan jakso nuorten työpajatoiminnassa kannusti erityisesti 17–20-vuotiaita nuoria saattamaan loppuun aikaisemmin keskeytyneet opinnot. Yli 20-vuotiaita nuoria, joilla oli suoritettuna toisen asteen ammattitutkinto, työpajat ohjasivat opiskelemaan uutta tutkintoa. Selvityksen mukaan nuorten työpajat eivät lisänneet nuorten työllistymistä vaan hyöty nuorten työvalmennuksesta on pääasiallisesti nuorten ammattiin valmistumisessa. (Valtiotalouden tarkastusvirasto 2020.)

2.3 Starttivalmennus

Työpajoilla tehtävä valmennus voi olla myös starttivalmennusta, joka on tarkoitettu niille nuorille, jotka eivät ole kykeneväisiä sitoutumaan nuorten työpajavalmennukseen (Into 2022, 5–6). Starttivalmennus on työpajakentän matalimman kynnyksen valmennusta. Starttivalmennus on tavoitteellista sekä säännöllistä toimintaa. (Huumonen 2014, 26; Hilpinen ym. 2012, 13.) Starttivalmennus on tarkoitettu niille nuorille, joilla on vaikeita haasteita päivärytmissä, arjenhallinnassa tai heillä on päihde- tai mielenterveysongelmia (Huumonen 2014, 27). Nämä nuoret tarvitsevat elämäänsä kokonaisvaltaista ja vahvaa tukea, jotta he kykenevät selvittämään oman elämäntilanteensa ja pääsevät suunnittelemaan tulevaisuuttaan (Hilpinen ym. 2012, 13). Starttivalmennuksen tarkoituksena on auttaa nuoria löytämään voimavaroja oman toimintakyvyn nostamiseen siten, että nuori pääsee etenemään jatkopolulleen. Starttivalmennuksessa keskiössä on nuoren yksilöllinen tukeminen. (Huumonen 2014, 27.)

Kuten edellä mainittiin, starttivalmennus on tarkoitettu pääsääntöisesti niille nuorille, joilla on elämässään paljon tuen tarpeita. Usein näiden nuorten taustasta löytyy keskeytyneitä opintoja, itsenäisen elämän hallintaan liittyviä puutteita, palveluihin kiinnittymisen vaikeuksia tai tulevaisuuteen liittyvää toivotonmuutta. Starttivalmennuksen kohderyhmän nuoret eivät pysty sitoutumaan nuorten työpajatoimintaan, sillä he tarvitsevat yksilöllistä ja kokonaisvaltaista tukea, jota starttivalmennus pystyy paremmin tarjoamaan. (Oulasvirta-Niirainen ym. 2016, 8.)

Starttivalmennus pyrkii tukemaan nuoren motivaation ja aktiivisuuden kasvua siten, että nuoren minäpystyvyyden tunne nousee. Toiminnan keskeisessä asemassa on nuoren itseluottamuksen kasvattaminen siten, että nuori pystyy realistisesti ja totuudenmukaisesti muodostamaan näkemyksen omasta tämänhetkisestä elämäntilanteesta ja tulevaisuuteen liittyvistä mahdollisuuksista. Starttivalmennus pyrkii auttamaan nuorta ottamaan vastuun oman taloutensa hoitamisesta sekä huolehtimaan itsenäiseen elämään liittyvissä asioista, kuten viranomaisten kanssa asioinnista tai terveydenhuoltoon hakeutumisesta. (Hilpinen ym. 2012, 17.)

Starttivalmennuksen keskeisin tavoite on pyrkiä nostamaan nuoren osallisuutta. Kun osallisuus toteutuu, nuori saa positiivisia kokemuksia siitä, kuinka hänen mielipiteillään ja teoillaan on vaikutusta hänen elämäänsä sekä ympäristöönsä. Kun nuoren osallisuus kasvaa, kasvavat myös hänen voimavaransa keskittyä terveyteen ja hyvinvointiin. Nuoren kiinnostus omaan elämään ja ympäristöön kasvaa, kun hän on saanut kokea osallisuuden kokemuksia. Starttivalmennuksen avulla nuori saa uudenlaisia näkökulmia peilata tavoitteitaan ja tulevaisuudensuunnitelmiaan. Starttivalmennuksessa myös nuoren ryhmätyöskentelytaidot vahvistuvat. Kun osallisuus ja kiinnostus elämään on kohdallaan, voi nuori lähteä pohtimaan, millainen jatkopolku olisi hänelle sopiva. Starttivalmennuksen tavoitteet toteutuvat, kun nuori pystyy valmennusjakson jälkeen lähtemään etsimään omaa paikkaansa yhteiskunnassa. (Hilpinen ym. 2012, 17.)

Kuten nuorten työpajatoiminnankin, myös starttivalmennuksen työote on tavoitteellinen. Valmennuksen päämääränä on kuntouttaa nuorta siinä mittakaa-

vassa, että nuori kykenee näkemään itsessään vahvuuksia ja mahdollisuuksia. Starttivalmennus räätälöidään jokaiselle nuorelle hänen tarpeidensa ja voimavarojensa mukaan siten, että saadaan luotua nuorelle sopivat tavoitteet. (Hilpinen ym. 2012, 13.)

Tyypillisiä tavoitteita starttivalmennuksessa (Hilpinen ym. 2012, 25):

- säännöllisen päivärytmin ylläpito
- omasta terveydestä huolehtiminen
- voimavarojen tunnistaminen
- omien vaikutusmahdollisuuksien sekä muutostarpeen tunnistaminen
- luottamuksellisen suhteen syntyminen
- epäonnistumisen sietokyvyn kasvattaminen
- sosiaalisten taitojen opettelu
- ongelmanratkaisutaitojen vahvistaminen
- osallisuuden kokeminen
- tukiverkoston rakennus
- jatkopolun rakennus
- jatkopolulle siirtyminen.

Starttivalmennuksessa käytetään yksilövalmennusta ja ryhmävalmennusta. Starttivalmennuksessa nuori saa vertaistukea tilanteeseensa muilta nuorilta sillä valmennus on yhteisöllistä. Starttivalmennusyhteisön tarkoituksena on kannustaa nuorta ottamaan osaa ryhmään toimijana sekä vastuunkantajana. (Hilpinen ym. 2012, 13.) Suurin osa starttivalmennusyksiköistä toimii niin sanotulla nonstop-periaatteella, joka tarkoittaa, että uusi nuori pääsee osallistumaan toimintaan heti, kun paikka vapautuu. Jotkut starttivalmennuksista taas toimivat suljettuina ryhminä. Tällöin sama ryhmä kokoontuu ennalta määrätyn ajan, ja sen jälkeen valmennus päättyy kaikilta. Uudet nuoret pääsevät aloittamaan valmennuksen kun edellinen ryhmä on päättänyt valmennusjaksonsa. (Hannila-Niemelä ym. 2015, 19.)

Yleensä starttivalmennukseen osallistutaan kuntouttavan työtoiminnan sopimuksella, mikä mahdollistaa starttivalmennuksen yksilöimisen nuoren tarpeisiin (Hannila-Niemelä ym. 2015, 19; STM s.a). Kuntouttavan työtoiminnan tarkoituksena on ehkäistä työttömyyden kielteisiä vaikutuksia nuoren toimintakykyyn sekä vahvistaa nuoren elämänhallintaa sekä toimintakykyä (STM s.a). Kuntouttavan työtoiminnan asiakkaana nuori saa toimeentulonsa lisäksi 36 euron suuruisen toimintarahaa niiltä viikoilta, joina hän osallistuu starttivalmennukseen (THL 2019).

Starttivalmennuksessa on pienet ryhmät, joissa on yleensä noin 8–10 nuorta. Pieni ryhmä mahdollistaa nuoren yksilöllisen ja kokonaisvaltaisen valmentamisen. Valmennusjakson pituus on hyvin yksilöllinen kullakin nuorella. Yleensä valmennus kestää noin 6–9 kuukautta, mutta joidenkin nuorten kohdalla voi olla tarpeellista venyttää valmennusta jopa kahden vuoden mittaiseksi. Nuori osallistuu starttivalmennukseen omien tarpeidensa ja lähtökohtiensa mukaan 1–4 kertaa viikossa. Starttivalmennusta järjestetään kello 8–15 välillä, jonka aikana nuori on paikalla 4–5 tuntia. (Hannila-Niemelä ym. 2015, 19.)

Kuten nuorten työpajatoimintaan, myös starttivalmennukseen ohjaututaan erilaisten polkujen kautta. Tyypillisesti nuori ohjautuu starttivalmennukseen joko etsivän nuorisotyön, sosiaalitoimen, terveydenhuollon, kuntoutuspalveluiden, TE-palveluiden, oppilaitosten, asumis- tai kuntoutuspalveluiden tai nuoren vanhempien kautta. Myös nuori voi itse hakeutua starttivalmennukseen ilman ulkopuolista ohjausta. (Hilpinen ym. 2012, 18.)

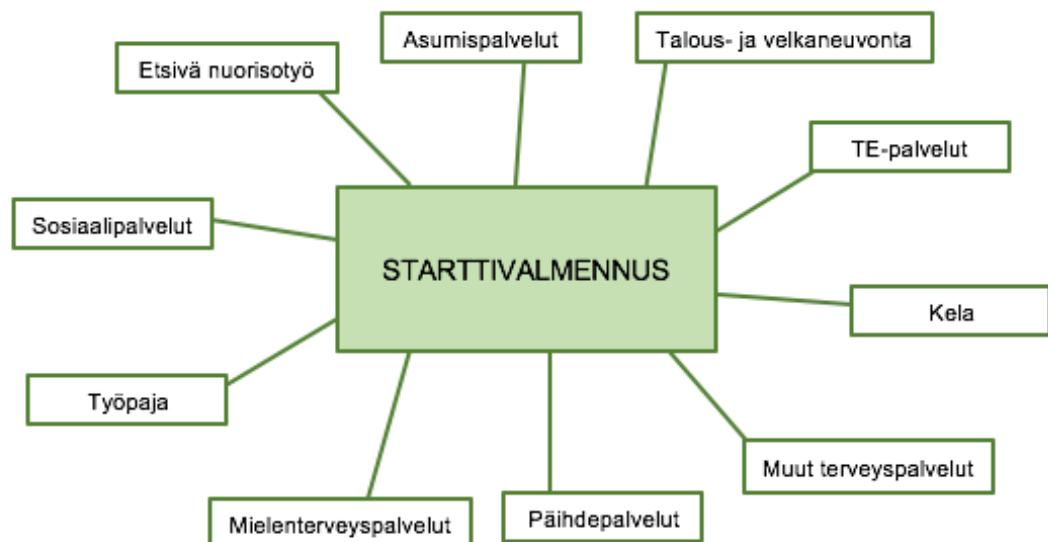
2.4 Starttivalmennuksen resurssit

Starttivalmennuksen resursseista keskeisin on aikaresurssi, sillä starttivalmennusjaksolle on annettava riittävästi aikaa, jotta tuloksia pääsee syntymään. Tuloksellista starttivalmennusta pystytään tarjoamaan vain silloin kun valmennukseen on palkattu riittävästi ammattitaitoisia valmentajia ja valmentajien määrä on suhteutettu nuorien määrään oikein. (Hilpinen ym. 2012, 16.) Suurimmassa osassa starttivalmennusyksiköitä starttivalmentajia on kaksi tai useampia, mutta joissakin yksiköissä työskentelee vain yksi valmentaja (Hannila-Niemelä ym. 2015, 19). Kuitenkin valmennuksen toiminnan organisoinnin kannalta olisi tärkeää, että valmentajia olisi ainakin kaksi. Tällöin toiminnan jatkuminen voitaisiin taata myös sairaustapauksien aikana tai silloin, kun valmentaja keskittyy nuoren yksilölliseen tukemiseen. (Hilpinen ym. 2012, 16.)

Starttivalmentajan tärkein tehtävä on toimia luotettavana tukena nuorelle. Hänen olisi hyvä olla avarakatseinen, aktiivinen, empaattinen, luova sekä luotettava. Työ vaatii starttivalmentajalta laajaa paikallista palvelujärjestelmien tuntemista sekä verkostotyövalmiuksia. Hänen olisi hyvä pystyä sietämään epä-

varmuuksia. Häneltä tarvitaan johdonmukaisuutta, kärsivällisyyttä sekä suunnitelmallisuutta. Starttivalmentajan työ vaatii tehtävään soveltuvan koulutuksen, kuten humanistisen alan tai sosiaali- ja terveysalan tutkinnon sekä riittävän työkokemuksen. (Hilpinen ym. 2012, 16–18.)

Starttivalmennuksessa on välttämätöntä tehdä moniammatillista yhteistyötä, sillä starttivalmennus ei voi yksin kantaa vastuuta kaikista kunnan apua tarvitsevista nuorista (Hassinen 2004, 125). Starttivalmennuksen rinnalla kulkeekin tiiviisti monialainen ja moniammatillinen yhteistyöverkosto. Starttivalmennuksen keskeisiä yhteistyötahoja (kuva 1) ovat etsivä nuorisotyö, TE-palvelut, sosiaali- ja asumispalvelut, työpajat, mielenterveys-, päihde- ja muut terveyspalvelut, kela sekä talous ja velkaneuvonta. (Hannila-Niemelä ym. 2015, 45.)

Kuva 1. Starttivalmennuksen yhteistyöverkosto (Hannila-Niemelä ym. 2015, 45)

Yhteistyöverkoston tavoitteena on pystyä tarjoamaan nuorille saumaton ja tiivis verkosto, jonka avulla palvelupolut starttivalmennukseen ja sieltä eteenpäin toimisi yhtenäisesti. Starttivalmennuksen aikana nuori voi olla yhtä aikaa monen eri palvelun asiakkaana. (Hannila-Niemelä ym. 2015, 44–45.)

2.5 Starttivalmennusprosessi

Starttivalmennusprosessiin kuuluu aloitusvaihe, tavoitteiden mukaisen työskentelyn vaihe ja lopetusvaihe sekä jatkopolkuihin tukeminen (Hilpinen ym.

2012, 21). Prosessin kaikissa vaiheissa ovat keskiössä erilaiset tehtävät ja tavoitteet (kuva 2). Kaikille prosessin vaiheille on kuitenkin yhteistä nuoren kohtaaminen, luottamuksellinen suhde, nuoren kokonaisvaltainen tukeminen sekä monialainen yhteistyö verkostojen kanssa. Starttivalmennuksessa työskentelytapa on toiminnallinen ja valmennuksessa painotetaan niitä asioita, jotka ovat lähellä nuoren arkea. (Hannila-Niemelä ym. 2015, 19.)

Starttivalmennusprosessi alkaa yleensä lähettävän tahon yhteydenotolla, jolloin sovitaan nuoren tutustumiskäynti starttivalmennukseen. Tutustumiskäynnin lähtökohtana on vapaaehtoisuus, joten valmennusprosessi aloitetaan vain jos nuori on siihen halukas sitoutumaan siihen. Joskus nuori tarvitsee useamman tutustumiskäynnin ennen kuin on varma halustaan osallistua valmennukseen. Tutustumiskäynneillä nuori tutustuu valmennukseen, valmentajiin ja muihin starttivalmennuksessa oleviin nuoriin. Jos starttivalmennus päätetään aloittaa, nuori saa oman valmentajan, joka toimii nuoren luottoaikuisena koko valmennuksen ajan. (Hannila-Niemelä ym. 2015, 20–21.)

Tutustumiskäynneillä ja ryhmään tutustumisella on suuri merkitys, sillä ne auttavat nuorta kiinnittymään palveluun. Starttivalmennuksen kohderyhmänä ovat NEET-nuoret, joiden palveluihin kiinnittymisen ongelmia on kuvattu aikaisemmin kappaleessa NEET-nuoret. Palveluihin kiinnittymisen keskiössä on luottamus. Yleensä luottamuksen syntyminen on pitkä ja aikaa vievä prosessi, jota hidastaa entisestään nuoren mahdolliset aikaisemmat negatiiviset kokemukset palveluista. Starttivalmennuksessa annetaan rauhassa aikaa luottamuksen syntymiseen, nuoren kohtaamiseen, kiireettömään ja tasavertaiseen ilmapiiriin sekä yhdessä toimimiseen. (Hannila-Niemelä ym. 2015, 20–21.) Starttivalmennuksen aloitusvaiheessa starttivalmentajat kartoittavat nuoren tilanteen. Starttivalmennuksen aloituksesta tehdään sopimus ja nuoren kanssa yhdessä luodaan suunnitelma ja tavoitteet valmennusta varten. (Hilpinen ym. 2012, 21; Hannila-Niemelä ym. 2015, 22–23.)

Tavoitteiden mukaisen työskentelyn vaiheessa luotua suunnitelmaa lähdetään toteuttamaan, jotta asetettuihin tavoitteisiin päästäisiin (Hilpinen ym. 2012, 21). Tässä vaiheessa keskiössä on arjenhallintaan, kuten päivärytmiin, talouden- ja kodinhoitoon, ruuanlaittoon, elämäntapoihin ja päihteisiin liittyvät asiat. Tavoitteiden mukaisessa työskentelyssä pyritään vahvistamaan nuoren elämäntaidon kokemusta siten, että nuori alkaisi pitämään elämäänsä merkityksellisenä ja ymmärtämään, että hän itse voi vaikuttaa elämänsä suuntaan. Starttivalmennuksessa keskitytään toiminnallisiin menetelmiin ja tekemällä oppimiseen. Starttivalmennusyhteisön tuki lisää nuoren osallisuuden kokemista, jolloin nuori saa positiivisia kokemuksia muiden kanssa toimimisesta sekä hyväksytyksi tulemisesta. (Hannila-Niemelä ym. 2015, 23–24.)

Kuva 2. Starttivalmennuksen prosessi, starttivalmennusmalli (Hannila-Niemelä ym. 2015, 20).

Starttivalmennusjakson loppuvaiheella arvioidaan yhdessä nuoren kanssa kuinka asetetut tavoitteet on saavutettu. Arvioinnissa on tärkeää keskittyä nuoren onnistumisen kokemuksiin, vahvuuksiin ja mahdollisuuksiin. Starttivalmennuksen päämääränä on, että valmennuksen lopetusvaiheessa nuori on oppinut arkielämän taitoja, hänen elämäntaitonsa on parantunut ja nuorella on ymmärrys omista vahvuuksista. Lisäksi nuoren sosiaalisten taitojen ja opiskelunvalmiuksien toivotaan kohentuneen, jolloin nuorella on realistinen tavoite jatkoon. Nuorella olisi hyvä olla myös jatkoipaikka, jossa opittujen taitojen harjoittelu voisi jatkua. (Hannila-Niemelä ym. 2015, 27–28.)

2.6 Starttivalmennuksen tunnuslukuja

Vuoden 2019 valtakunnallisessa työpajakyselyssä selviää, että Suomessa oli 229 työpajaa, joista 56 % tarjosi erillistä starttivalmennusta. Vuonna 2019 starttivalmennusyksiköitä oli 113. Starttivalmennus oli yleisin matalan kynnyksen palvelu, jota työpajat tarjosivat. Työpajakyselystä on havaittavissa, että starttivalmennusyksiköitä perustetaan Suomeen noin neljä yksikköä vuodessa. Vuonna 2019 oli starttivalmennusyksiköitä 22 yksikköä enemmän, kuin vuonna 2014. Suurinta osaa starttivalmennuksia hallinnoi kunta, mutta osa paikoista on yhdistysten tai säätiöiden alaisuudessa. (Bamming & Hilpinen 2020, 10–29.)

Starttivalmennukseen käytetyt rahalliset panostukset ovat hyvin pientä verrattuna siihen hyötyyn, minkä starttivalmennus voi yhteiskunnallisesti tarjota. Yhden nuoren starttivalmennusjakso maksaa noin 3000 euroa. Kun nuori pääsee takaisin työelämäänsä starttivalmennuksen kustannus palautuu jo muutamassa kuukaudessa vältettyinä sosiaalietuuksina sekä veroina. (Ohtonen 2016, 18.)

Työpajatoiminnan laatua mittaa Sovari, joka on sosiaalisen vahvistumisen vaikutusmittari. Sovaria käytetään niin etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan laadun ja vaikutuksen mittaukseen. Sitä ylläpitää Into ry. Sovarin avulla kerätään vuosittain tietoa palveluiden käyttäjiltä ja kerätystä tiedosta julkaistaan vuosittain raportti. (Sovari-vaikutusmittari s.a.)

Sovari 2020 -tulosraportista selviää, että starttivalmennuksessa olleista nuorista 95 % on kokenut vahvistuneensa sosiaalisesti jonkin verran ja 69 % selvästi. Nuoret ovat kokeneet starttivalmennuksen vaikuttaneen myönteisesti moneen arjen sujuvuutta lisäävään asiaan. Myönteiset muutokset ovat näkyneet nuorten elämässä siinä, miten arjen askareet hoidetaan ja kuinka elämänhallinta sujuu. Moni nuorista on kokenut opiskelu- ja työelämävalmiuksien parantuneen ja elämänotteen muuttuneen tavoitteellisemmaksi. 80 % starttivalmennukseen osallistuneista nuorista on kokenut, että heidän vuorovaikutustaitonsa ovat kehittyneet huomattavasti. (Kinnunen 2021, 25.)

2.7 Tutkimuksia nuorten työpajoista

Nuorten työpajat kiinnostavat ja etenkin opinnäytetöitä aiheesta on paljon. Lisäksi nuorten työpajatoimintaa seurataan ja raportoidaan tiiviisti. Vuosittain teetetään valtakunnallinen työpajatoiminnan tiedonkeruu, jossa selvitetään tunnuslukuja työpajojen valmentautujiin, henkilöstöön, hallintoon ja organisaatioon liittyen. Vuoden 2019 valtakunnallisessa työpajakyselyssä nostetaan tarkasteltaviksi aihealueiksi muun muassa valmentautujien ikä- ja sukupuolijakauma, valmennuksen kesto, valmennukseen ohjaava taho sekä valmentautujien jatkopolku. Kyselyssä tarkastellaan muun muassa työpajojen henkilöstön määrää ja heidän koulutustaustansa sekä työpajojen organisaatiomuotoa ja toimintamenetelmiä. (Bamming & Hilpinen 2020, 3.) Vuoden 2019 valtakunnalliseen työpajakyselyyn osallistui 229 eri organisaatiota ja vastausten perusteella vuonna 2019 työpajatoimintaan osallistui 25 971 valmentautujaa, joista alle 29-vuotiaita nuoria oli 55,5 %, eli 14 424. Samana vuonna työpajojen henkilöstömäärä oli 1 875 henkilötyövuotta ja valmennusta järjestettiin yli 460 toimipisteessä. (Bamming & Hilpinen 2020, 1.)

Kohdennetun nuorisotyön osaamiskeskus teetti selvityksen työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön alueellisesta yhdenvertaisuudesta. Selvityksessä haastateltiin 12 nuorten työpajatoiminnan aluekoordinaattoria tarkoituksena selvittää minkälaisia alueellisia haasteita sekä ratkaisuja aluekoordinaattorit ovat kohdanneet. Selvityksessä tuli ilmi, että suurissa ja keskisuurissa kaupungeissa kuntarajat tuottavat haasteita, jos palvelut rajataan vain oman kunnan nuorille. Lähikuntien nuoret käyttävät myös suurempien kuntien palveluita. Suurissa ja keskisuurissa kaupungeissa nuorten palveluja on saatavilla runsaasti, mutta palveluissa jonot ovat pitkiä. Usein palveluissa keskitytään toiminnan sijaan ohjaukseen. Aluekoordinaattorit nostivat esiin, että suurissa kunnissa ongelmaksi voi muodostua työpajalle ohjautuvuus, sillä työnjako kunnan palveluissa voi olla epäselvää. Moniammatillisessa yhteistyössä olisi siis parannuksen varaa. Työpajojen sisällöt vaihtelivat voimakkaasti taustaorganisaatiosta riippuen ja kaikilla työpajoilla nuorten asiat eivät olleet keskeisessä asemassa. (Määttä 2021, 26.)

Pienissä kunnissa haasteena koettiin pitkät välimatkat. Kodin ja työpajan välisen matkan ollessa yli 30 kilometriä jää nuoren osallistuminen toimintaan

usein haaveeksi. Pienissä kunnissa nuorten työpajat olivat sijoitettuna aikuis-ten, pitkäaikaistyöttömille tarkoitettujen työpajojen sisään, jonka vuoksi nuoret eivät välttämättä kokeneet työpajatoimintaa omakseen. Pienet kunnat kokivat ongelmaksi myös oman kunnan tarjoamat jatkopolkumahdollisuudet, sillä koulutuksen perässä joutuisi muuttamaan suuremmalle paikkakunnalle. Työpajan saavutukset ja ponnistukset koettiin osin turhana, sillä nuoren haaveilema jatkopolku ei omalla kunnalla ollut mahdollinen. Pienet kunnat kokivat myös ongelmana oman kunnan nuorten puuttuvat mielenterveys- ja päihdepalvelut. Työpajoilla koettiin vastuuta nuoren kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista, sillä omasta kunnasta ei muita nuoren tarvitsemia palveluita löytynyt. Pienissä kunnissa työpajat saattoivat olla kunnan keskushallinnon alla, jolloin työpajavalmentajien lähiesimiehenä toimii monialajohtaja. Tällöin riskinä oli työntekijöiden ohjeistuksen puute ja työpajojen kehittämisen puute. (Määttä 2021, 26.)

Sovari-kyselyyn vastasi vuonna 2020 422 starttivalmennuksen nuorta. Starttivalmennuksen nuoret ovat erityisen tyytyväisiä sekä työ- ja yksilövalmennukseen. Starttivalmennukseen osallistuneet nuoret olivat keskimääräistä tyytyväisempiä valmennusjakson aikana osallisuuden toteutumiseen. 86 % vastaajista koki, että on saanut osallistua starttivalmennuksen toiminnan suunnitteluun. Starttivalmennuksessa tehdyille tehtäville sekä työpajalla toteutuvalla yhteisöllisyydelle starttivalmennuksen asiakkaat ovat antaneet keskimääräistä huonompia arvosanoja. (Kinnunen 2021, 25.)

Starttivalmennuksen asiakkaat kokivat starttivalmennusjakson parantaneen heidän sosiaalista vahvistumistaan vähintään jonkin verran tai selkeästi. Myönteisiä muutoksia valmentautujat olivat kokeneet arjen asioiden hoitamisessa, työelämävalmiuksissa sekä elämänhallintaan ja tulevaisuuden tavoitteisiin liittyvissä asioissa. 80 % vastaajista koki, että starttivalmennusjakso on parantanut heidän vuorovaikutustaitojaan. 2/3 vastaajista oli starttivalmennuksen ansiosta saanut selkiytettyä omia tulevaisuuden suunnitelmiaan ja heillä oli vahvistunut tunne siitä, että he itse voivat vaikuttaa omaan elämäänsä. (Kinnunen 2021, 25.)

Into ry:n tuoreessa selvityksessä avataan sote-uudistukseen liittyviä muutoksia. Sote-uudistuksen myötä kuntouttava työtoiminta sekä sosiaalinen kuntoutus tulee siirtymään hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle 1.1.2023. Tämä

tarkoittaa, etteivät kunnan alaisuudessa olevat työpajat voi enää tarjota kuntouttavan työtoiminnan palveluita valmentautujille. Muutos on suuri, sillä kuntouttava työtoiminta ja sosiaalinen kuntoutus ovat yleisimpiä palveluita, joita työpajat tarjoavat. Kuntouttavan työtoiminnan sopimuksella on tällä hetkellä 65 % työpajojen valmentautujista. Selvityksessä tulee ilmi, ettei mitään ratkaisua ongelmaan vielä ole kehitetty ja työpajatoiminta on vaakalaudalla. Kukaan ei tiedä, miten työpajojen käy sote-uudistuksen astuttua voimaan. Selvityksessä tulee ilmi, että epävarmuus ja huoli nuorten palveluiden tulevaisuudesta on voimakasta. Työpajatoimijat toivovat nopeita ratkaisuja ja päätöksiä siitä, kuinka vuoden vaihtuessa kuntouttavassa työtoiminnassa oleville henkilöille käy ja miten palveluita jatkossa tullaan tuottamaan. (Pietikäinen & Tuure 2022, 2–4.) Opetus- ja kulttuuriministeriö on asettanut työryhmän selvittämään lainsäädäntöuudistusten vaikutusta työpajatoimintaan. Työryhmän tarkoituksena on tehdä eduskunnalle selvitys, jossa selviää lainsäädännön vaikeuttava vaikutus työpajatoiminnan järjestämiseen. Selvitykseen kirjataan myös suositukset ja ehdotukset muutostarpeelle. (OKM 2022.)

Into ry:n teettämän selvityksen viesti on vahva. Työpajatoiminta tulee muuttumaan sote-uudistuksen voimaan astuttua merkittävästi, jos ratkaisua kuntouttavan työtoiminnan jatkumisen ei keksitä. Kuntouttavan työtoiminnan muutokset koskettavat yhdeksään työpajaan kymmenestä ja jos ratkaisua toiminnan jatkamiseen ei löydetä, joutuvat nämä työpajat sulkemaan ovensa. Tällä hetkellä vaarana on, että noin 15 000 henkilön kuntouttavan työtoiminnan sopimusta päätetään vuoden vaihtuessa, jolloin nämä henkilöt tulevat putoamaan yhteiskunnan ulkopuolelle. (Pietikäinen & Tuure 2022, 4.)

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

3.1 Tutkimuksen kohde ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksen kohteena ovat starttivalmennusyksiköt ja haasteet, joita starttivalmennuksessa kohdataan. Tutkimukseni kohdejoukoksi valikoituivat starttivalmentajat, jotka työskentelevät näissä yksiköissä. Koska halusin mahdollisimman paljon vastaajia, en rajannut kohdejoukkoa muuten. Tutkimuksen tarkoituksena on tuottaa tietoa sellaisista haasteista, jotka toistuvat paikallisesti sekä valtakunnallisesti. Tutkimuksella saadulla tiedolla voidaan julkilausua

niitä ongelmia, jotka vaikuttavat heikoimmassa asemassa olevien nuorten sosiaaliseen vahvistumiseen. Tiedon avulla voidaan vahvistaa starttivalmennuksen tuloksellisuutta ja nopeuttaa nuorten kuntoutumista.

Opinnäytetyössä selvitän millaiset haasteet vaikuttavat starttivalmennusprosessin toteutumiseen. Ensimmäisen tutkimuskysymyksen tarkoituksena on tuottaa tietoa kaikista niistä haasteista, joita starttivalmentajat valmennuksessa kohtaavat. Toisen kysymyksen tarkoituksena on kartoittaa joitakin ratkaisukeinoja, joita haasteisiin on jo olemassa ja jotka ovat arjessa todettu toimivaksi. Näitä toimivia ratkaisukeinoja tutkimalla saadaan jaettua toimivia ratkaisumalleja starttivalmennusyksiköiden välillä. Tutkimuskysymysten avulla toivon saavani kartoitettua sellaisia haasteita, joihin ratkaisukeinoja ei ole vielä löydetty. Tutkimuksen pääkysymyksiksi valikoituivat seuraavat kysymykset:

- Millaisia haasteita starttivalmennuksessa kohdataan?
- Millaisia ratkaisukeinoja haasteisiin on kehitetty?

Tutkimukset koskien nuorten työpajavalmennusta sekä starttivalmennusta eivät ole ennen käsitelleet valmennuksien haasteita, eivätkä starttivalmennuksessa esiintyvät haasteet ole olleet aikaisemmin tutkimuksen aiheena starttivalmentajien näkökulmasta. Tämän tutkimuksen tarvetta on pohdittu yhdessä Xamkin nuorisolan tutkimus- ja kehittämiskeskus Juvenian kanssa. Juvenia on osa kohdennetun nuorisotyön osaamiskeskusta, Into ry:tä, jonka tarkoituksena on kehittää sekä etsivää nuorisotyötä, että työpajatoimintaa. (Xamk s.a.) Juvenia toimii opinnäytetyön tilaajana ja opinnäytetyöni täydentää tutkija Mirja Määtän tekemään tutkimusta, jonka tarkoituksena on selvittää, mitkä tekijät tukevat tai estävät työpajojen mahdollisuutta vahvistaa nuorten osallisuutta yhteiskunnassa ja mitä tarvitaan, jotta työpajoilla olisi enemmän mahdollisuuksia edistää nuorten sosiaalista vahvistumista.

3.2 Tutkimusote

Opinnäytetyöni tutkimusote on kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus. Määrälliselle tutkimukselle on ominaista etsiä yleispätevää näkemystä, jossa korostuvat syy-seuraussuhteet (Hirsjärvi ym. 2007, 133). Määrällistä tutkimusta

voidaan kutsua myös tilastolliseksi tutkimukseksi, sillä määrällisessä tutkimuksessa pyritään selvittämään kysymyksiä lukumäärillä ja prosenteilla, kuten opinnäytetyössänikin tehdään. (Heikkilä 2008, 16.)

Määrällinen tutkimus pyrkii antamaan kuvan mitattavien ominaisuuksien eroista (Vilkkä 2007, 13). Määrällinen tutkimus voidaan jakaa moniin eri tyypeihin. Yksi tyypeistä on kuvaileva tutkimus, jota käytin opinnäytetyössäni. Kuvaileva tutkimus vastaa kysymyksiin mikä, kuka, millainen, missä tai milloin. Kuvaileva tutkimus tarvitsee tulosten luotettavuuden pohjalle laajan aineiston, jonka avulla tutkimustuloksesta saadaan tarkka ja yleistettävä. (Heikkilä 2008, 14.) Laaja aineisto onkin määrällisen tutkimuksen yksi keskeisimmistä asioista, sillä laajan aineiston avulla pystytään paremmin selittämään tutkittavaa asiaa (Heikkilä 2008, 16). Opinnäytetyöni otannaksi oli tavoitteena saada ainakin 50 vastausta. Koska verkkokyselylomakkeella tavoitetaan vain rajattu määrä vastaajia, tutkimus ei kata kaikkia Suomen starttivalmentajia. Määrälliselle tutkimukselle tyypillistä on, että aineistoa kuvataan numerojen avulla ja tuloksia pyritään havainnollistamaan käyttämällä erilaisia taulukkoja tai kuvia (Heikkilä 2008, 16).

3.3 Aineistonkeruu

Määrällisessä tutkimuksessa aineistonkeruuseen käytetään tyypillisesti verkkokyselyä, jonka vuoksi valitsin sen myös tutkimukseni aineistonkeruumenetelmäksi (Vilkkä 2015, 94). Tutkimusmenetelmän valintaan vaikutti tarpeeni saada mahdollisimman laajasti ja kattavasti tietoa starttivalmennuksista ympäri Suomea, jotta saisin aineiston avulla kartoitettua haasteiden toistuvuuden, laajuuden ja yleisyyden valtakunnallisesti. Tutkimuksen kannalta pidin parhaana vaihtoehtona kyselyä, sillä kyselyn avulla pystyn saamaan tutkimusaineistoa määrällisesti useammasta starttivalmennusyksiköstä. Kysely yleensä sisältää standardoituja kysymyksiä, joissa on valmiit vastausvaihtoehdot (Heikkilä 2008, 16). Toteutin kyselyn Webropol-verkkokyselynä, joka koostui avoimista kysymyksistä, väittämistä sekä monivalintakysymyksien kokonaisuudesta. Hirsjärvi ym. (2007, 188.) mukaan kyselyä pidetään survey-tutkimuksen menetelmänä. Survey tarkoittaa senkaltaista kyselyä, joissa aineistoa pyritään keräämään tietyn standardin mukaisesti siten, että tutkimukseen vastanneet henkilöt muodostavat otteen isommasta joukosta ihmisiä. Standardi

tässä yhteydessä tarkoittaa, että kaikilta vastaajilta on kysyttävä kysymys täsmälleen samassa muodossa ja samalla tavalla. Survey-tutkimukselle on ominaista, että kerätyn aineiston avulla pyritään kuvailemaan, vertailemaan tai selittämään tutkimuksen kohdetta. (Hirsjärvi ym. 2007, 130.)

Aineistonkeruuvälineeksi laadittuun verkkokyselylomakkeeseen (liite 1) pyysin kommentteja opinnäytetyön tilaajalta, opinnäytetyön ohjaajalta sekä kolmelta Into ry:n asiantuntijalta. Halusin kommentteja ja ideoita kyselyyn, sillä tarkoitukseni oli varmistaa, että kysely vastaa mahdollisimman hyvin tutkimuskysymyksiin ja tuottaa sellaista tietoa, josta työn tilaaja hyötyy jatkossa. Tulleiden kommenttien perusteella kyselylomaketta työstettiin ja lopuksi yhdessä opinnäytetyön tilaajan kanssa viilattiin valmiiksi. Opinnäytetyön tilaajan kommentit ja muokausehdotukset oli tärkeää ottaa kyselylomakkeen luomisessa huomioon, sillä kyselylomakkeella kerätty aineisto tulee jäämään opinnäytetyön tilaajan käyttöön, ja sitä hyödynnetään kohdennetun nuorisotyön osamiskeskuksen kehittämisen- ja tutkimustyössä. Aineiston käytöstä mahdollisissa jatkotutkimuksissa informoitiin vastaajia selkeästi kyselyn saatekirjeessä sekä kyselyn jakamisen yhteydessä. Verkkokyselylomakkeen avulla pyrittiin saamaan mahdollisimman kattavasti tietoon niitä haasteita, jotka vaikuttavat starttivalmennuksen toteutukseen. Verkkokyselylomakkeeseen valikoitui monivaihtokysymyksiä sekä avoimia kysymyksiä. Yhteensä kysymyksiä oli 26, joista 7 oli avoimia kysymyksiä.

Kysely julkaistiin lokakuun 2022 alussa ja sitä pidettiin auki 11 päivää. Kyselyä mainostettiin neljässä nuorisotyön Facebook-ryhmässä, jotka olivat nimeltään Työpajatoiminta (259 jäsentä), Ohjaamoheimo (747 jäsentä), Ohjaamot puhuvat (1523 jäsentä), Nuorisotyötä koskeva tieto ja tutkimus (2987 jäsentä). Lisäksi kysely välitettiin Into ry:n aluekoordinaattoreille jaettavaksi oman alueen starttivalmennustoimijoille. Kyselyä mainostettiin Lapin nuorisotyöpäivillä, nuorisualan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen Twitter- ja Instagram-tileillä sekä Into ry:n Instagramissa.

Laadin Googlen avulla sähköpostilistan, joka kattoi yhteensä 105 starttivalmentajaa ympäri Suomea. Sähköposti lähetettiin XAMK-sähköpostiosoitteesta ja viestissä oli saatekirje, sekä linkki verkkokyselylomakkeeseen. Kyselystä lä-

hetettiin muistutusviesti neljä päivää ennen kyselyn sulkeutumista. Muistutusviesti lähetettiin Inton aluekoordinaattoreille tekstiviestillä sekä sähköpostitse sähköpostilistalle kerätyille ohjaajille.

3.4 Aineiston analyysimenetelmät

Aineiston analyysimenetelmänä käytin tilastollista kuvailua (Lähdesmäki ym. 2021a). Kuvaavaa analyysiä lähdin tuottamaan Webropolin automaattisilla kuvaajilla ja täydensin sitä Webropolin Insight-ohjelmalla. Insight-ohjelma analysoi korrelaatiokertoimien avulla, mitkä asiat vaikuttavat toisiinsa (Lindholm 2019). Lisäksi tein tulosten ja tunnuslukujen määrällistä tarkastelua ja tiedon luokittelua Excel-taulukkolaskentaohjelmassa. Tulosten havainnollistamisessa käytin graafista esittämistä, joka tarkoittaa aineiston kuvaamista erilaisin graafisin keinoin kuten pylväs- tai piirakkadiagrammeihin (Jyväskylän yliopisto 2018.) Täydensin graafista esittämistä sanallisesti.

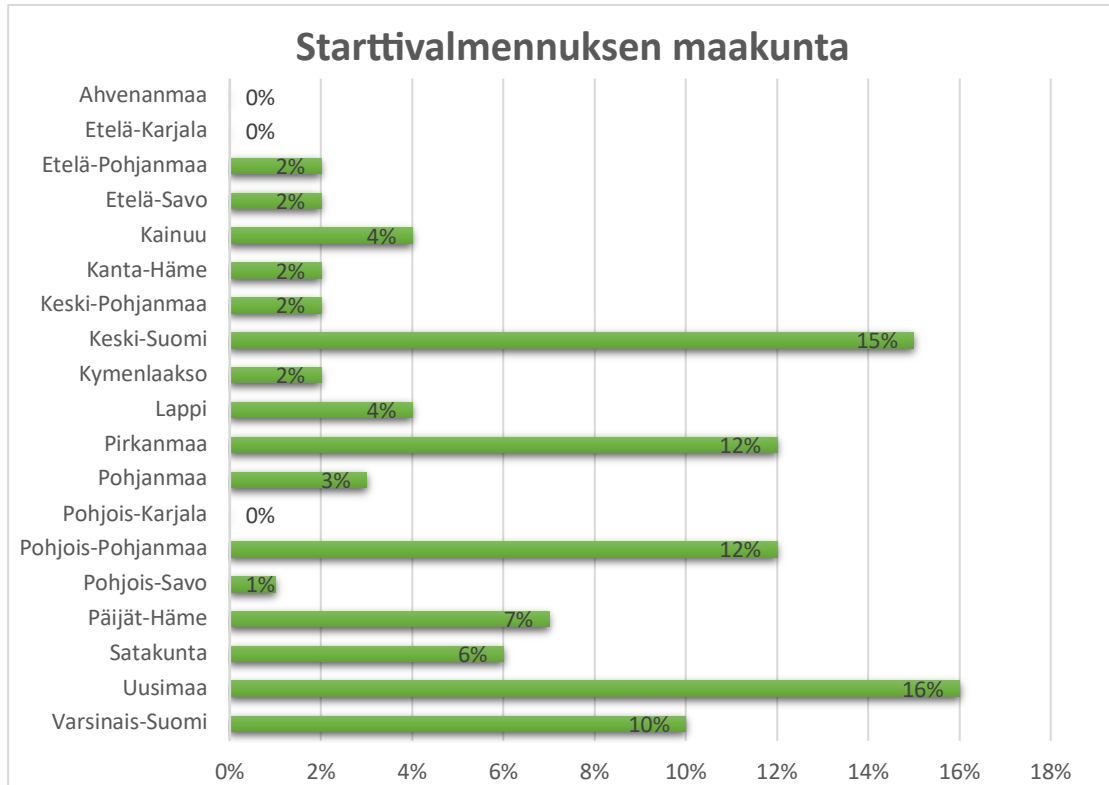
Avoimien kysymysten kohdalla aineiston analyysimenetelmäksi valikoitui laadullinen analyysimenetelmä, sisältöanalyysi. Sisältöanalyysin tarkoituksena on pyrkiä esittämään tekstimuotoista aineistoa tiiviisti, mutta aineiston informaatioarvoa kunnioittaen. Sisältöanalyysiä tuotin poimimalla aineistosta keskeisiä asioita ja oleellisia kohtia, jotka kirjoitin tiivistettyyn muotoon. Tiivistettyä aineistoa jaottelin ja luokittelin samankaltaisuuksien ja erilaisuuksien perusteella eri luokkiin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103–108.) Sisältöanalyysin tarkoituksena on tiivistää se, mistä aiheista ja teemoista aineistossa todella puhutaan. (Vuori s.a.) Käytin sisältöanalyysia, sillä koen sen olevan yksinkertainen mutta tehokas tapa suodattaa avoimien vastausten joukosta se tieto, joka on tutkimuksen kannalta tärkeää.

4 TULOKSET

4.1 Taustatietoa

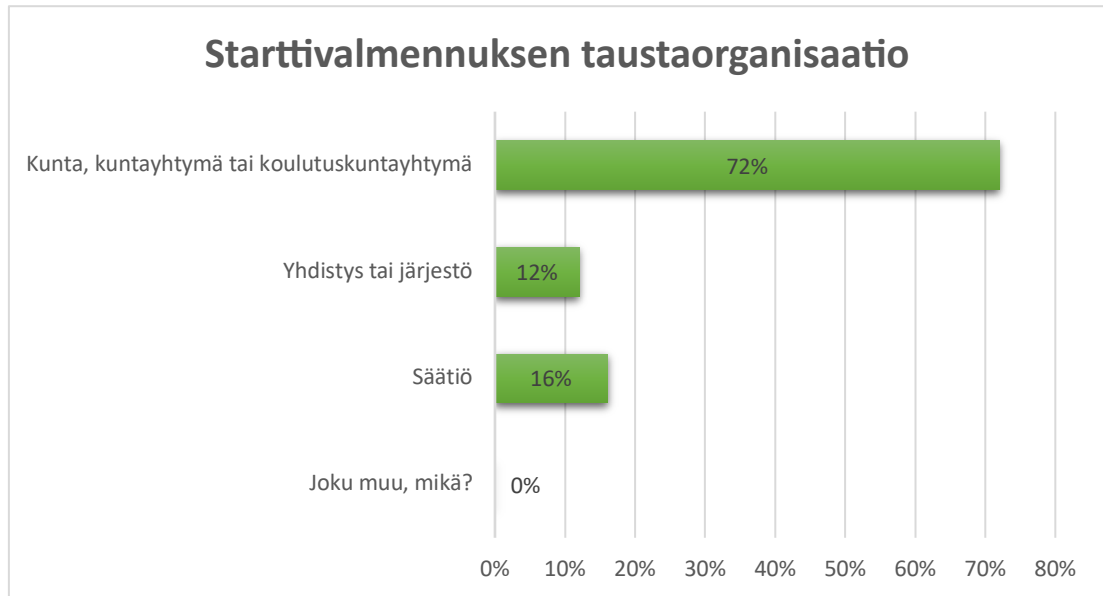
Verkkokyselylomakkeella kartoitettiin haasteita, joita starttivalmennuksessa kohdataan. Kysymykset kohdistettiin koskemaan nuorten elämää, kyseisen starttivalmennusyksikön sisäisiä ja kunnassa esiintyviä haasteita sekä haas-

teita valtakunnallisesti. Tuloksissa on runsaasti esillä lainauksia avovastauksista. Niiden tarkoituksena on nostaa esille käytännön kokemuksia starttivalmennusyksiköistä.

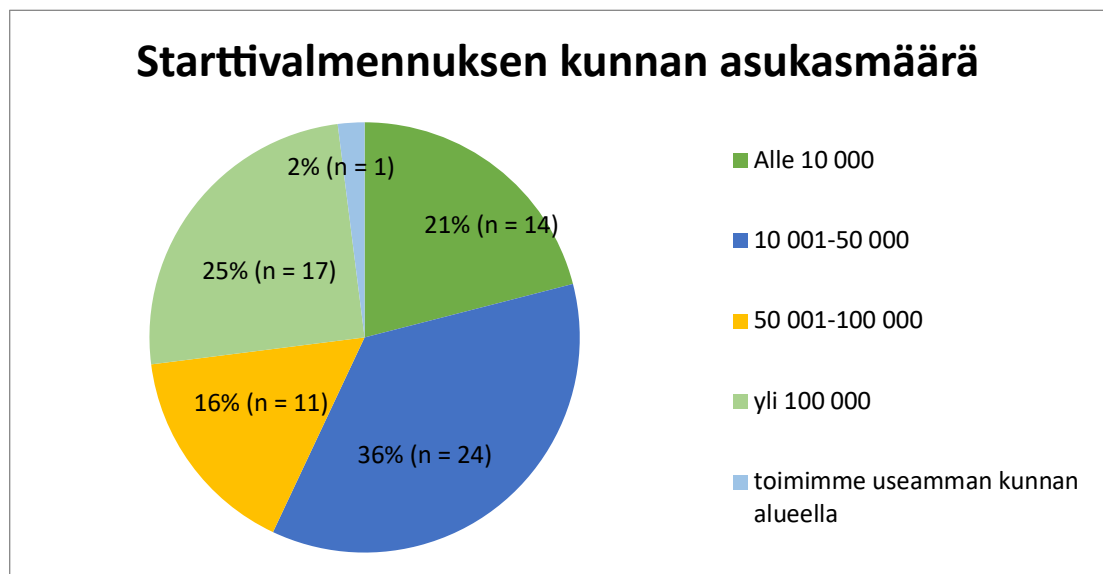
Kuva 3. Starttivalmennuksen maakunta (n = 67)

Vastauksia kyselyyn tuli 67, joka kattaa noin kaksi kolmasosaa Suomen starttivalmennusyksiköistä. Kyselyyn vastaaminen tapahtui anonymisti. Kyselyyn vastanneiden starttivalmennusyksiköiden jakauma maakunnittain (kuva 3) oli vaihtelevaa. Eniten vastauksia tuli Uudeltamaalta (16 %) ja Keski-Suomesta (15 %). Ahvenanmaalta ja Pohjois- ja Etelä-Karjalasta ei kyselyyn vastattu ollenkaan.

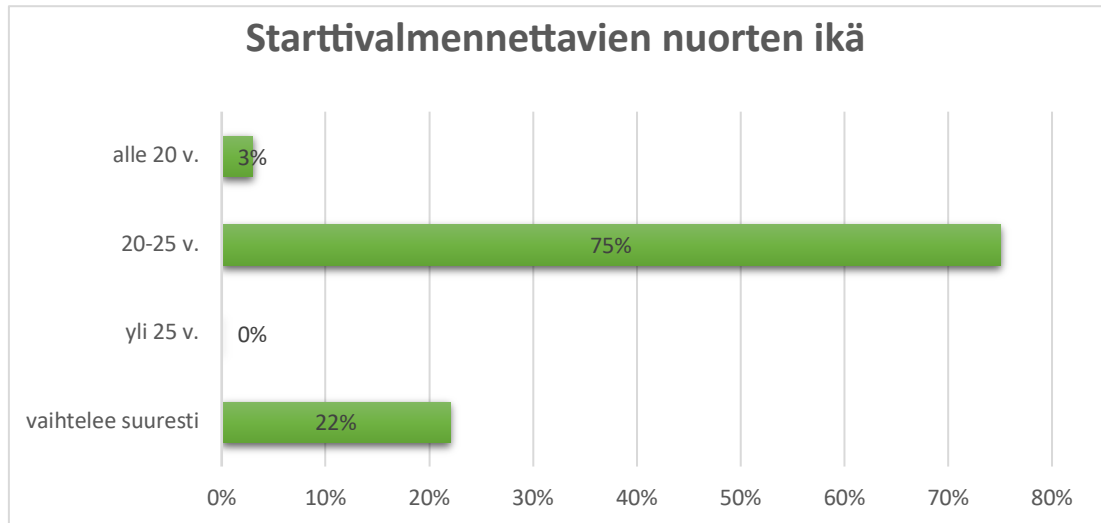
Kuva 4. Starttivalmennuksen taustaorganisaatio (n = 67)

Kyselyyn vastanneiden starttivalmennusyksiköiden taustaorganisaationa (kuva 4) toimi useimmiten kunta, kuntayhtymä tai koulutuskuntayhtymä (72 %). Yhdistys tai järjestö oli 12 %:n taustaorganisaationa sekä 16 % vastanneista toimi säätiön alaisuudessa.

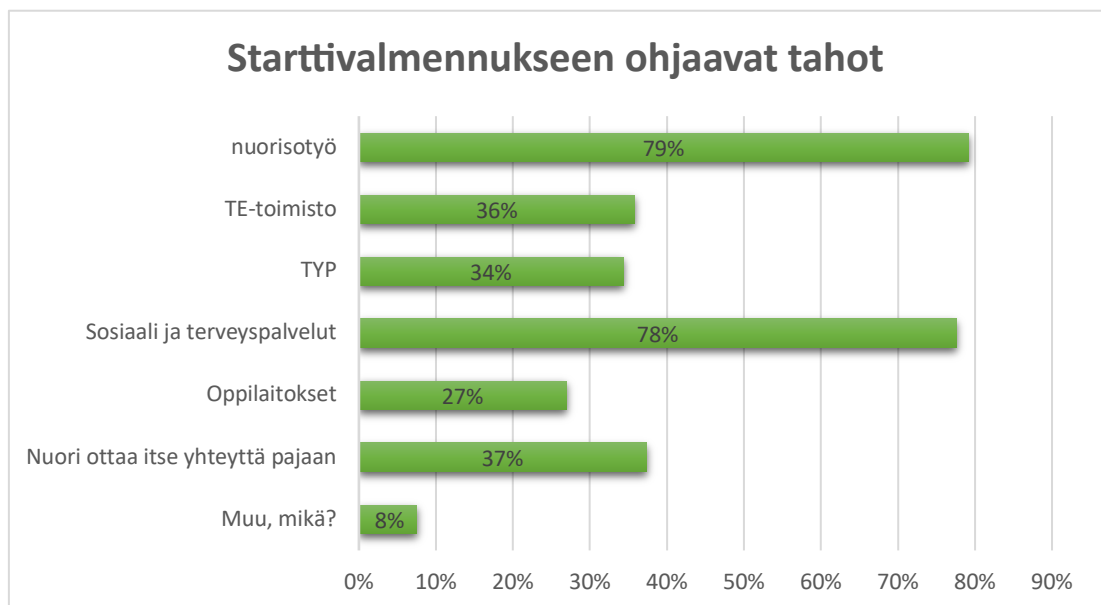
Kuva 5. Starttivalmennuksen kunnan asukasmäärä (n = 67)

Eniten vastauksia tuli kunnista (kuva 5), joiden asukasmäärä on 10 000–50 000. Vastauksista 36 % tuli näistä kunnista. 25 % vastaajista oli suurista, yli 100 000 asukkaan kunnasta ja 16 %:n vastaajan kunnan koko oli 50 001–100 000. Pienistä alle 10 000 asukkaan kunnista vastaajia oli 21 %. Vastaajista 2 % kertoi toimivansa useamman kunnan alueella.

Kuva 6. Starttivalmennettavien nuorten ikä (n = 67)

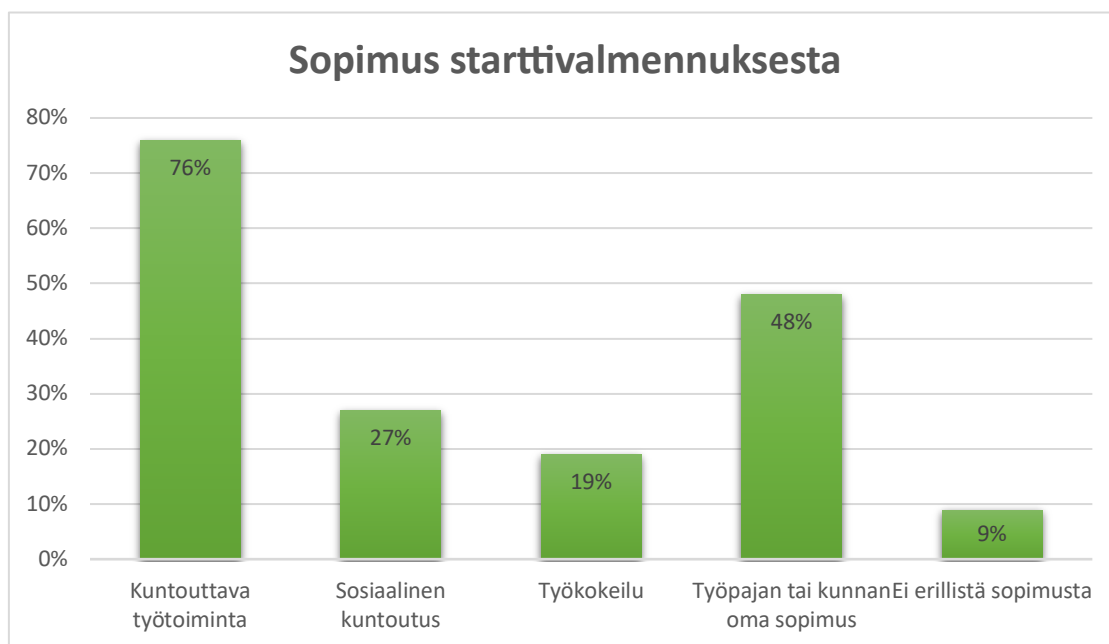
Vastaajista enemmistö (75 %) kertoi, että pääsääntöisesti starttivalmennuksessa olevat nuoret (kuva 6) olivat 20–25-vuotiaita, mutta useassa yksikössä (22 %) nuorten ikä vaihteli suuresti. Kahdessa (3 %) yksikössä valmennettavat nuoret olivat pääsääntöisesti alle 20-vuotiaita. Kuitenkaan missään starttivalmennusyksikössä nuoret eivät pääsääntöisesti olleet yli 25-vuotiaita.

Kuva 7. Starttivalmennukseen ohjaavat tahot (n = 67)

Yleisimmin starttivalmennukseen ohjaututaan (kuva 7) nuorisotyön (79 %) tai sosiaali- ja terveystalveluiden (78 %) kautta. Myös TE-toimisto (36 %), työllisyyttä edistävä monialainen palvelu eli TYP (34 %) ja oppilaitokset (27 %) ovat vahvassa roolissa starttivalmennukseen ohjauksessa. 37 % vastaajista

kertoi myös nuorten itse ottavan aktiivisesti yhteyttä starttivalmennukseen. Lisäksi kaksi vastaajaa kertoi, että nuoria ohjautuu toimintaan oman organisaation kautta. Kolme vastaajaa nostaa esiin Kelan Nuotti-valmentajan roolin starttivalmennukseen ohjaamisessa. Tämän kysymyksen kohdalla vastaajat saivat valita kolme yleisintä starttivalmennukseen ohjaavaa tahoa.

Kuva 8. Sopimus starttivalmennuksessa (n = 67)

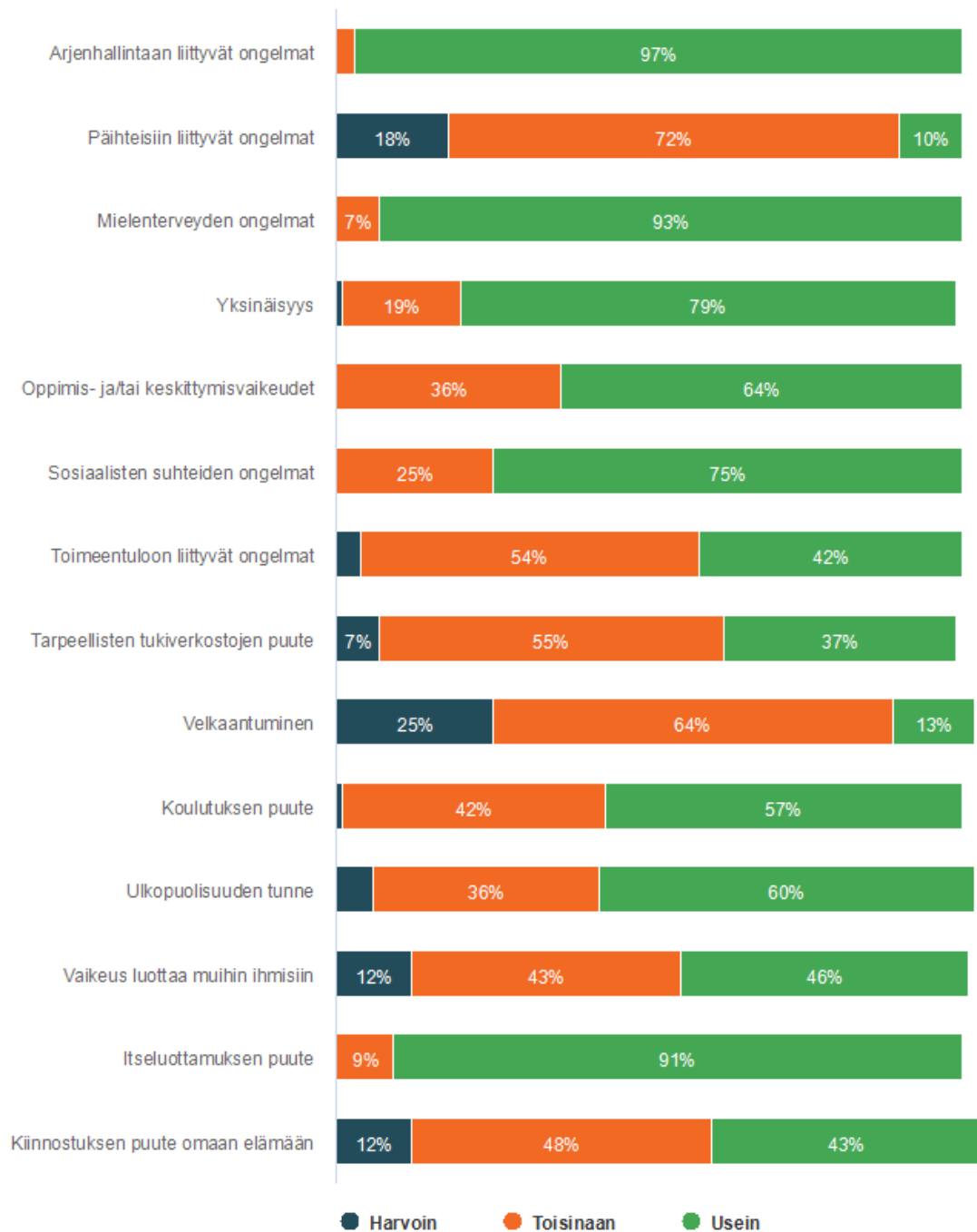
Vastaajat kertovat, että starttivalmennuksessa ollaan yleensä (kuva 8) kuntouttavan työtoiminnan sopimuksella (76 %). Vastaajista 48 % kertoo, että työpajalla tai kunnalla on oma sopimuksensa. 28 % kertoo nuorten olevan sosiaalisen kuntoutuksen sopimuksella, 18 %:lla on käytössä työkokeilu. 9 % vastaa, ettei heidän yksikössään tehdä erillistä starttivalmennussopimusta. Vastaajat saivat valita useamman sopimusvaihtoehdon kysymyksessä.

4.2 Haasteet nuorten elämässä

Kysymyksessä 7 (kuva 9) listattiin erilaisia nuorten elämään liittyviä haasteita ja kysyttiin, kuinka usein kyseiset pulmat esiintyvät nuorten elämässä. Vastausvaihtoehtona olivat ”usein”, ”toisinaan” ja ”harvoin”.

Keskeisiä haasteita starttivalmennuksessa olevien nuorten elämässä oli arjenhallintaan ja mielenterveyteen liittyvät ongelmat sekä itseluottamuksen puute.

Muita usein esiintyviä haasteita olivat yksinäisyys ja sosiaalisten suhteiden ongelmat, oppimis- ja keskittymisvaikeudet sekä ulkopuolisuuden tunne. Startti- valmennuksen nuorilla oli toisinaan haasteena velkaantuminen ja päihteisiin liittyvät ongelmat, tukiverkoston puute sekä kiinnostuksen puute omaan elämään.

Kuva 9. Nuorten elämässä esiintyvät pulmat (n = 67)

Kysymyksessä 8 (taulukko 1) pyydettiin vastaamaan väitteisiin. Väitteinä olivat ”nuoret jättävät saapumatta sovittuihin valmennuspäiviin”, ”valmennus on nuorelle oikea-aikaista” sekä ”valmennukseen ohjautuu nuoria, joiden paikka olisi

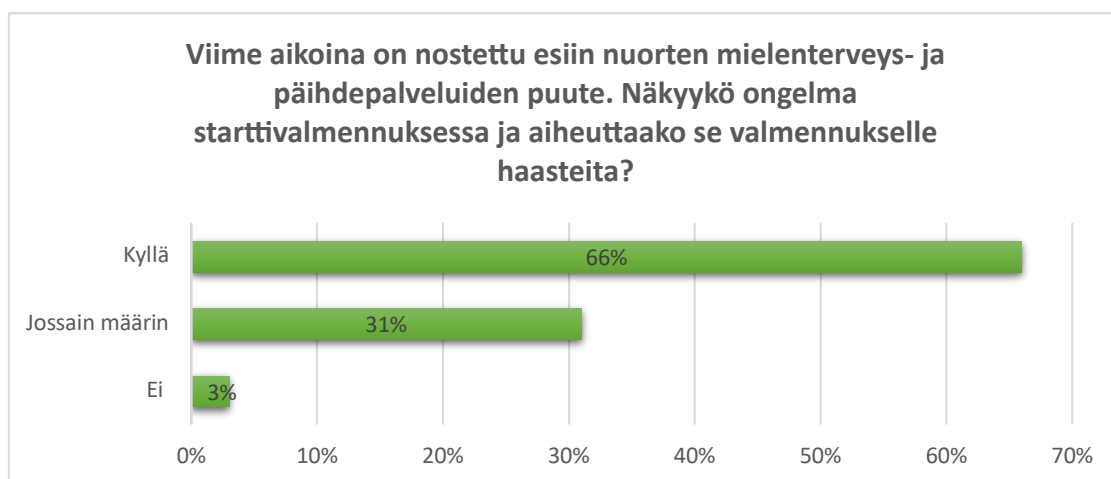
ennemmin muiden palveluiden piirissä”. Vastausvaihtoehtoina olivat usein, toisinaan sekä harvoin.

Pääsääntöisesti valmennus on nuorille oikea-aikaista, mutta valmennukseen ohjautuu myös nuoria, joiden paikka olisi ennemmin muiden palveluiden piirissä. Toisinaan nuoret jättävät saapumatta sovituille ajoille, mutta usein pois-olevia nuoria tavataan starttivalmennuksessa vain vähän.

Taulukko 1. Vastaukset kysymyksen 8 väittämiin (n = 67)

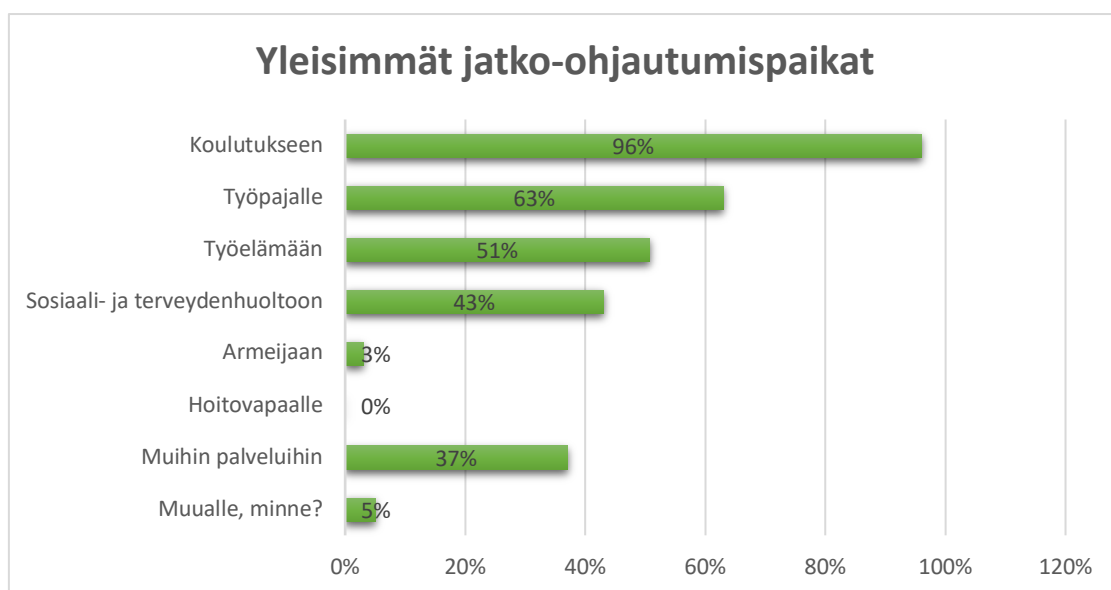
	Harvoin	Toisinaan	Usein
Nuoret jättävät saapumatta sovitu- tuihin valmennuspäiviin	29,9 %	58,2 %	11,9 %
Valmennus on nuorelle oikea-aikaista	3,0 %	29,8 %	67,2 %
Valmennukseen ohjautuu nuoria, joiden paikka olisi ennemmin muiden palveluiden piirissä	19,4 %	59,7 %	20,9 %

Kysymyksessä 22 (kuva 10) tuotiin ilmi, että viime aikoina on nostettu esiin nuorten mielenterveys- ja päihdepalveluiden puute. Kysymyksessä haluttiin tietää näkyykö ongelma starttivalmennuksessa, ja aiheuttaako se valmennuk-
selle haasteita. Vastaaajista 66 % sanoi kyllä, 31 % joissain määrin sekä 3 % ei. Tuloksissa tuli ilmi, että mielenterveys- ja päihdepalveluiden puute näkyy starttivalmennuksessa selvästi tai joissain määrin.

Kuva 10. Mielenterveys- ja päihdepalveluiden puute (n = 67)

Kysymyksessä 10 (kuva 11) selvitetään minne nuoret tyypillisesti jatko-ohjautuvat. Vastaaja sai valita kolme yleisintä vaihtoehtoa kysymyksen jatko-ohjautumispaikoista. Toiset vastaajat olivat eritelleet avoimen vastausvaihtoehdon alle työkokeilun, mutta tuloksia käsitellessä lisäsin tämän vastausvaihtoehdon työelämä-kohtaan.

Kuva 11. Yleisimmät jatko-ohjautumispaikat (n = 67)

Yleisimmin nuoret ohjautuvat starttivalmennuksesta koulutukseen 96 %, työpajalle 63 %, työelämään 51 %, sosiaali- ja terveydenhuoltoon 43 %, muihin palveluihin 37 % sekä armeijaan 3 %. Muualle, minne?-avoimeen vastausvaihtoehtoon (5 %) listattiin eläke, sairausloma sekä erilaisia kuntoutuspalveluita.

Kysymyksessä 12 (kuva 12) kysyttiin, minkälaisia haasteita nuorten jatko-ohjaamiseen liittyy. Kysymys oli avoin, joten siihen pystyi vastaamaan omin sanoin. Vastauksia kysymykseen tuli 48, joista 17:ssä mainittiin nuorten alentunut kyky työllistyä, tuettujen paikkojen sekä työpaikkojen puute. Vastauksissa kerrottiin, että pitkään työttömänä olevien nuorten jatko-ohjaaminen on haastavaa, sillä saatavilla ei ole riittävän matalan kynnyksen paikkoja. Vastaukset kytkeytyivät yhteen jatko-ohjauspaikkojen puutteen kanssa, joita peräänkuulutettiin 20 (42 %) vastauksessa. Neljässä (8 %) vastauksessa kerrottiin suoraan, että starttivalmennusjakson pituus on liian lyhyt, koska nuoret eivät ole jatko-ohjauskuntoisia starttivalmennuksen päättyessä. Näihin kaikkiin vastauksiin liittyi nuorten huono kunto ja ohjaajien voimattomuus, sillä nuoren kunnon mukaisia jatko-ohjauspaikkoja ei ollut. Jopa 32 (67 %) vastauksessa tuli esiin starttivalmennusjakson jälkeisen tuetun välipajan tarve. Monessa vastauksessa tuli esiin, että starttivalmennuksen ja jatkopaikan välillä on liian suuri taasoero, jonka vuoksi jatkopolkujen epäonnistumisen mahdollisuudet moniker- taistuvat.

Koska nuoret ovat tulevat erittäin haastavista tilanteista, ei välttämättä startin jälkeen ole vielä koulukuntoisia eikä välttämättä ammatillisen pajan kunnossa, eli tarvittaisiin välipajaa, jossa voisi harjoitella lisää kun arjenhallinta jo sujuu pääosin.

Ei ole mihin ohjata.

Starttitoiminnan tulee olla pidempijaksoinen esim. 1 vuosi. Lyhyessä ajassa ei ehdi itseluottamus, oman osaamisen tunnistaminen, kiinnostuksen kohteet ja omat voimavarat karttua, että hän olisi valmis löytämään ja saamaan uusi hänelle sopiva jatko- paikka.

Nuorten erityisoppilaitoksiin pääsy aiheutti huolta kolmessa (6 %) vastauksessa. Nuoret tarvitsivat paikkoja erityisoppilaitoksiin, mutta niihin pääsy on koettu äärimmäisen hankalaksi. Yhdessä (2 %) vastauksessa tuotiin esiin eläkkeellä olevien nuorten jatkopaikkojen mahdottomuus, sillä eläkkeellä olevalle nuorelle ei voida tehdä muuta sopimusta, kuin eläkesopimus.

Alueellisten palveluiden saatavuuden heikkous nousi esiin kahdeksassa (16 %) vastauksessa. Pienten paikkakuntien mahdollisuudet jatko-ohjata nuoria työhön tai koulutukseen ovat todella heikkoja, sillä paikallisliikenne ei toimi riit-

tävän laajasti. Nuoren pitäisi joko muuttaa toiselle paikkakunnalle koulutukseen tai työhön, tai vaihtoehtoisesti nuorella pitäisi olla ajokortti sekä auto käytettävissä.

13 (27 %) vastauksessa peräänkuulutettiin toivottomuutta mielenterveys- ja päihdepalveluiden vuoksi. Palveluja ei ole saatavilla ja jo olemassa olevia hoitosuhteita saatetaan keskeyttää starttivalmennusjakson vuoksi. Nuorten kuntoutuminen on hidasta, sillä mielenterveyspuolella työntekijöiden vaihtuvuus hidastaa nuoren paranemista. Kahdessa (4 %) vastauksessa korostettiin neuropsykiatristen tutkimusten saatavuuden hankaluutta.

Kuva 12. Haasteet jatko-ohjaamisessa (n = 48). Yhdessä vastauksessa saatiin mainittua monta kategorialla.

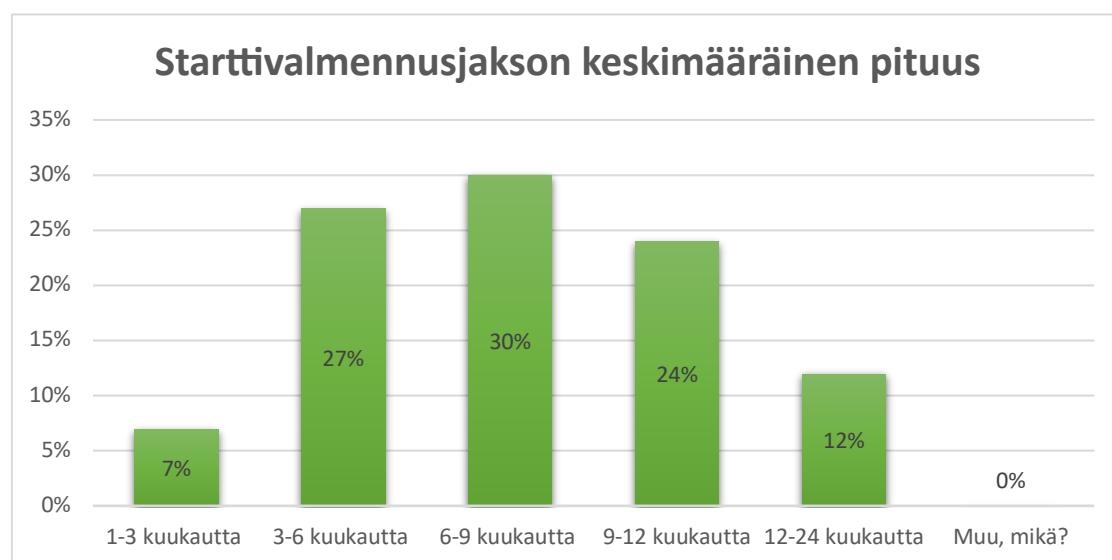
Myös nuoren motivaatio vaikutti nuoren haasteisiin jatkopaikassa, joka tuotiin esiin seitsemässä (15 %) vastauksessa. Saatavilla olevia jatkopaikkoja ei välttämättä haluttu ottaa vastaan, sillä toivottiin jotain parempaa paikkaa. Yhdessä (2 %) vastauksessa tuotiin lisäksi esiin taloudellinen näkökulma. Nuori, joka on ollut starttivalmennuksessa työmarkkinatukea saaden ei motivoitu opiskelemaan pienemmällä opintotuella, koska tulot tippuisivat merkittävästi

opintojen alettua. Opintoihin liittyväksi ongelmaksi koettiin myös oppivelvollisuuden lakimuutos, jossa ensikertalaisille hakijoille on varmistettava opiskelupaikka. Jo valmistuneet nuorten on lähes mahdotonta päästä takaisin opintojen pariin.

Viidessä (10 %) vastauksessa korostettiin saattaen vaihtamisen tärkeyttä ja kerrottiin onnistuneita kokemuksia siitä, kun starttivalmentaja saattaa nuoren jatkopolulle. Jos nuori ei viihdy jatkopolun paikassa, on saatetun nuoren myös helppo palata takaisin starttivalmennuksen pariin, ja näin putoaminen palveluiden ulkopuolelle vähenee.

4.3 Haasteet starttivalmennuksen resursseissa

Kysymyksessä 13 (kuva 13) kysyttiin starttivalmennusjakson keskimääräistä pituutta. 30 % vastaajista kertoi, että heillä starttivalmennusjakso kestää keskimäärin 6–9 kuukautta. 27 % vastaajista kertoi 3–6 kuukautta, 24 % 9–12 kuukautta, 12 % 12–24 kuukautta ja 7 % 1–3 kuukautta.

Kuva 13. Starttivalmennusjakson keskimääräinen pituus (n = 67)

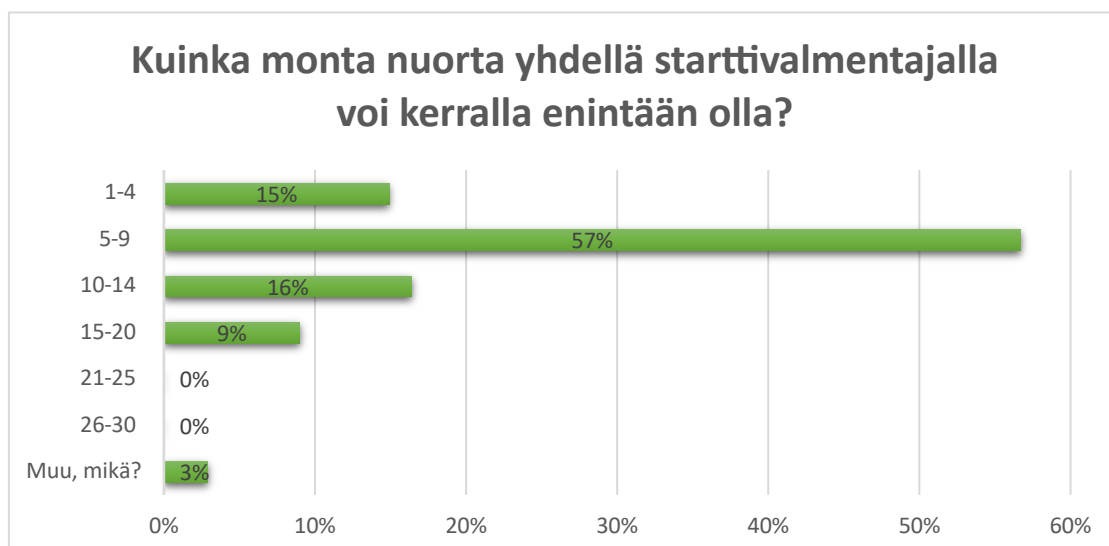
Yleisimmin starttivalmennus kestää 3–9 kuukautta. Kuitenkin edellisessä, kysymyksessä 12, tuli selvästi esiin, että starttivalmennusjakson pituus on liian lyhyt ja sen vuoksi hyödyt, joita lyhyen valmennusjakson aikana saadaan, eivät ole riittävällä tasolla kantaakseen jatkopaikassa.

Kysymyksessä 14 (kuva 14) selvitettiin, montako työntekijää starttivalmennuksessa työskentelee. 75 % vastaajista vastasi starttivalmennuksessa työskentelevän 2–5 valmentajaa ja 25 % kertoi, että heillä työskentelee vain yksi työntekijä. Kukaan vastaajista ei kertonut starttivalmennuksessa työskentelevän yli 5 työntekijää.

Kuva 14. Starttivalmennuksen työntekijät (n = 67)

Kysymys 15 (kuva 15) selvitti, kuinka monta nuorta yhdellä starttivalmentajalla voi kerralla enintään olla. Muu, mikä? –avoimeen vastausvaihtoehtoon oli vastattu lukumääriä, jotka pystyttiin sijoittamaan valmiiden vastausvaihtoehtojen asteikkoon. Enemmistö (57 %) vastaajista kertoi sopivan määrän olevan yhdelle valmentajalle 5–9 nuorta. Yhden vastaajan mielestä nuorten sopiva määrä vaihtelee nuoren kunnan mukaan. Yhdessä vastauksessa kerrottiin, ettei rajaa nuorten määrälle ole lainkaan.

Kuva 15. Yhden starttivalmentajan nuoret kerralla (n = 67)

Kysymyksessä 16 (taulukko 2) selvitettiin mitä mieltä vastaajat ovat eri väitteistä. Väitteet olivat: starttivalmennusjakson pituus on riittävä, valmennettavien nuorten määrä on sopiva suhteutettuna resursseihin, starttivalmennuksessaamme työskentelee riittävästi valmentajia sekä valmentajien koulutustaustat vastaavat työn tarpeisiin. Vastausvaihtoehdot olivat täysin eri mieltä, eri mieltä, en samaa enkä eri mieltä, samaa mieltä sekä täysin samaa mieltä.

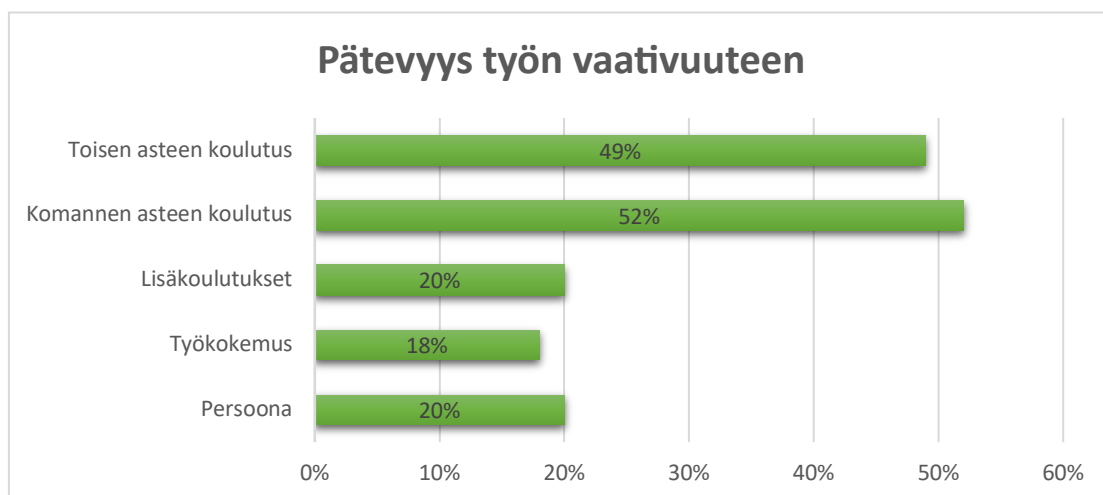
Väittämään ”starttivalmennusjakson pituus on riittävä” vastaajista noin puolet (49 %) oli samaa mieltä. 48% vastaajista kertoi olevan samaa mieltä siitä, että valmennettavien nuorten määrä on sopiva suhteutettuna resursseihin. Väittämään ”starttivalmennuksessaamme työskentelee riittävästi valmentajia” samaa mieltä oli 42 % ja väittämään ”valmentajien koulutustaustat vastaavat työn tarpeisiin” vastaajista 46 % oli samaa mieltä.

Taulukko 2. Vastaukset kysymyksen 16 väittämiin (n = 67)

	Täysin eri mieltä	Eri mieltä	En samaa enkä eri mieltä	Samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Starttivalmennusjakson pituus on riittävä	0,0 %	10,4 %	25,4 %	49,3 %	14,9 %
Valmennettavien nuorten määrä on sopiva suhteutettuna resursseihin	0,0 %	26,9 %	4,5 %	47,7 %	20,9 %
Starttivalmennuksessaamme työskentelee riittävästi valmentajia	7,4 %	22,4 %	4,5 %	41,8 %	23,9 %
Valmentajien koulutustaustat vastaavat työn tarpeisiin	1,5 %	6,0 %	6,0 %	46,2 %	40,3 %

Kysymys 17 (kuva 16) oli avoin kysymys, jossa kysyttiin, millainen starttivalmentajan koulutus vastaa parhaiten työn vaativuuteen. Vastauksia kysymykseen tuli 55. Toisen asteen koulutuksista vastauksissa mainittiin nuoriso- ja

vapaa-ajan ohjaajan tutkinto sekä lähihoitaja. Tuloksia käsiteltäessä niputettiin toisen asteen koulutukseksi myös vastauksissa mainitut ohjaus- tai sosiaalialan koulutukset. Yhteensä toisen asteen koulutukset mainittiin 27 (49 %) vastauksessa. Lisäksi työvalmennuksen erikoisammattitutkinto mainittiin kahdesti.

Kuva 16. Starttivalmentajan koulutus (n = 55) Yhdessä vastauksessa saatettiin mainita monta kategoriala.

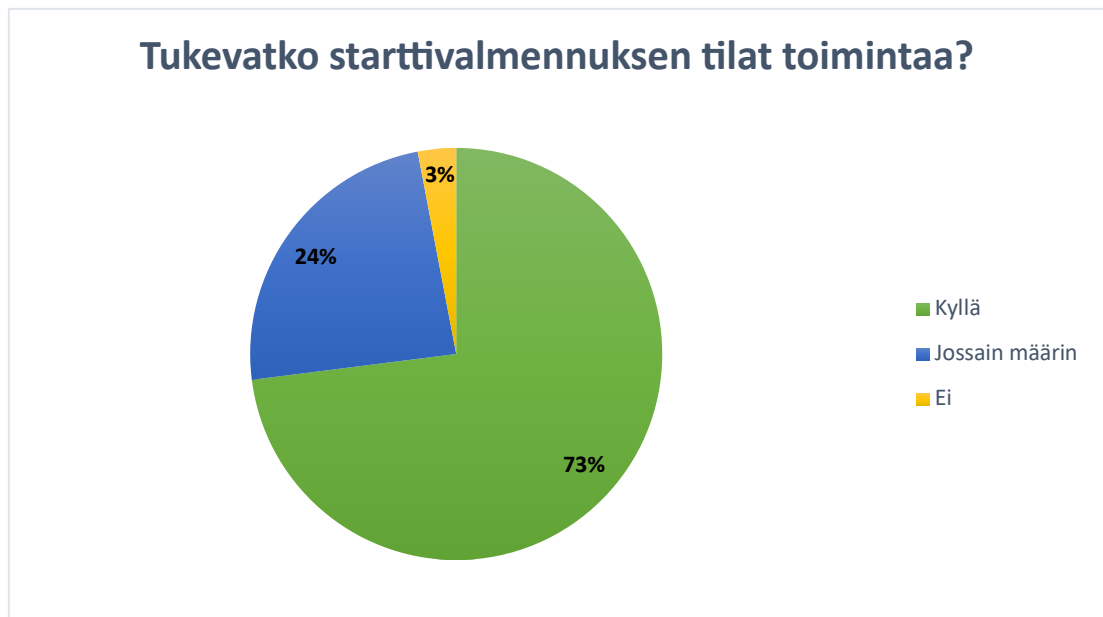
Kolmannen asteen koulutuksista mainittiin sosionomi, yhteisöpedagogi, kuntoutuksen ohjaaja, toimintaterapeutti, sairaanhoitaja, ammatillinen opettaja, diakoni sekä psykiatri. Korkeakoulutasoista koulutusta peräänkuulutettiin 29 (52 %) vastauksessa. Lisäksi 11 (20 %) vastauksessa mainittiin lisäkoulutukset, kuten neuropsykiatrisen valmentajan koulutus, mielenterveys- ja päihdepuolen osaaminen, seksuaalipuolen osaaminen ja osaaminen digitalisaatiosta.

10 (18 %) vastauksessa mainittiin, että työkokemus antaa ohjaajalle usein paremmat eväät starttivalmentajan työhön kuin koulutus. 11 (20 %) vastauksessa korostuivat erilaiset luonteenpiirteet ja kerrottiin, että työssä tärkeää on olla persoonaltaan Tähän työhön sopiva ihminen.

Koulutuksen lisäksi oikeanlainen arvomaailma, asenne ja avoimuus. Tällä kentällä kaivataan sitä paljon puhuttua ”hyvää tyyppiä”.

Työssä tarvitaan erityisesti kykyä ymmärtää erilaisia nuoria ja heidän haasteitaan sekä kärsivällisyyttä ja ystävällisyyttä

Kysymyksessä 18 (kuva 17) kysyttiin tukevatko starttivalmennuksen tilat toimintaa. Vastaajista 73 % vastasi kyllä, 24 % joissain määrin ja 3 % ei.

Kuva 17. Tukevatko starttivalmennuksen tilat toimintaa? (n = 67)

Kysymyksessä 19 (kuva 18) vastaajia pyydettiin kertomaan miksi he vastasivat edelliseen kysymykseen ”joissain määrin” tai ”ei”. Kysymys oli avoin. Kysymys kuului: Jos vastasit edelliseen ei tai joissain määrin, miten tiloja tulisi muuttaa, että ne tukisivat toimintaa paremmin. Vastauksia tuli 18, mutta niistä kolme ei vastannut kysymykseen, joten vastauksia tilamuutoksiin tuli 15.

Viidessä (33 %) vastauksessa kaivattiin isompia tiloja, jotka olisivat monipuolisesti muunneltavissa, ja jotka mahdollistaisivat erilaiset toiminnot. Viidessä (33 %) vastauksessa kaivattiin yksilövalmennukselle omaa, aina saatavilla olevaa tilaa, jossa olisi äänieristys. Kolmessa (20 %) vastauksessa kaivattiin nuorten näköisiä ja kotoisampia tiloja. Neljässä (27 %) vastauksessa kaivattiin myös keittiön mahdollisuutta, ja kahdessa (13 %) vastauksessa toivottiin starttivalmennukselle saavutettavampaa sijaintia.

Sijainnin tulisi olla hyvien kulkuyhteyksien päässä tai lähellä paikakunnan keskustaa.

Neljässä (27 %) vastauksessa kerrottiin, että starttivalmennus toimii samoissa tiloissa muiden toimijoiden kanssa, eikä yksityisyyttä tai mahdollisuutta rauhoittumiselle ole. Yhdessä (7 %) vastauksessa lisäksi toivottiin omaa pihaa ja puutarhaa.

Kuva 18. Starttivalmennuksen tilojen muutostarpeet (n = 15) Yhdessä vastauksessa saatettiin mainita monta kategoriaa.

Kysymyksessä 20 (kuva 19) kysyttiin, onko nuorille riittävästi paikkoja starttivalmennuksessa. Vastausvaihtoehtoja oli neljä, ja ne sisälsivät erilaisia väittämiä paikkojen saatavuudesta ja jonon pituudesta. 48 % vastaajista kertoi, että paikkoja on jatkuvasti avoimena eikä jonoa ole. 27 % vastasi, että paikat ovat täynnä, mutta jonoa ei ole. 22 % kertoi, että paikat ovat täynnä ja jonoa on kohtuullisesti sekä 3 % vastasi, että starttivalmennus on ruuhkautunut eikä valmennuspaikkoja pystytä tarjoamaan kaikille halukkaille.

Kuva 19. Starttivalmennuspaikkojen saatavuus (n = 67)

Kysymys 21 (kuva 20) oli avoin kysymys, jossa pyydettiin kuvailemaan haasteita, jotka liittyvät henkilökunta- ja aikaresursseihin. Vastauksia tuli 41, mutta niistä viidessä ei vastattu kysymykseen, joten vastauksia analysoitiin 36. Kahdessa (6 %) vastauksessa kerrottiin, että nuoria olisi tulossa palveluun enemmän kuin on mahdollista vastaanottaa. Yhdessä (3 %) vastauksessa viitattiin samaan, mutta kerrottiin, että nuorten tulo palveluun on vaihtelevaa; välillä on nuoria jonoksi asti, välillä hiljaisempaa ja paikkoja vapaana.

Henkilöresurssien puutteesta mainittiin 15 (42 %) vastauksessa. Näistä vastauksista seitsemässä (19 %) kerrottiin, että starttivalmennusta vetää tällä hetkellä vain yksi ohjaaja. Koettiin, ettei yksi ohjaaja pysty vastaamaan kaikkien nuorten tarpeisiin. Työparia kaivattiin valmennuksen suunnitteluun ja haasteiden jakamiseen. Myös sairauslomien kohdalla toiminnan jatkuvuutta ei pystytty takaamaan, jos valmentajia oli vain yksi. Kolmessa (8 %) vastauksessa tuotiin esiin, että kolme starttivalmentajaa on sopiva resurssi ja sillä pystytään tarjoamaan laadukasta valmennusta. Kahdessa (6 %) vastauksessa nostettiin esiin, että osaavan ja motivoituneen henkilökunnan löytäminen on haastavaa. Yhdessä (3 %) vastauksessa kerrottiin, että koska starttivalmennus on hankkeiden varassa olevaa toimintaa, ei toiminnan jatkuvuutta voi suunnitella puolen vuoden pätkissä. Lisäksi yhdessä (3 %) vastauksessa kerrottiin, että henkilökunnan vaihtuvuus on suurta.

Yksin starttivalmennusta pyörittäessä olen monta kertaa pohtinut ja törmännyt siihen haasteeseen kuinka riitän.

Joutuessani sairauslomalle, ei ole ketään, joka voisi paikata ohjaajaa.

Työpari on myös turvallisuuskysymys.

Kolmessa (8 %) vastauksessa tuotiin esiin, että ohjaajille on kasaantunut paljon starttivalmennuksen ulkopuolisia tehtäviä, jotka vievät aikaresurssia itse valmentamiselta. Muiden tehtävien ja ohjaamisen välillä tasapainoilu koettiin ongelmalliseksi. Lisäksi kerrottiin, että sopimuksien ja dokumenttien kirjaamisesta sekä erilaiset palaverit ja kokoukset vievät aikaa valmentamiselta.

Kuva 20. Haasteet resursseissa (n = 36) Yhdessä vastauksessa saatettiin mainita monta kategorialla.

12 (33 %) vastauksessa kerrottiin riittämättömän henkilökuntaresurssin vaikuttavan nuorille tarjottavan yksilövalmennuksen määrään. Jos valmennukseen oli palkattuna erillinen yksilövalmentaja, oli hänellä niin paljon nuoria, ettei hän kyennyt vastaamaan kaikkien nuorten tarpeeseen. Yksilövalmennus koettiin tärkeäksi, mutta myös aikaa vieväksi työmuodoksi.

Starttivalmennuksen nuorten kanssa keskustelun, kohtaamisen ja aidon läsnäolon merkitys korostuu, joten välillä miettii saako jokainen oman tilan ja oman tarvittavan huomionsa.

Toisinaan on viikkoja, kun kalenteri on ihan täysi ja joudun tarjoamaan nuorelle yksilökeskusteluaikaa viikon päähän

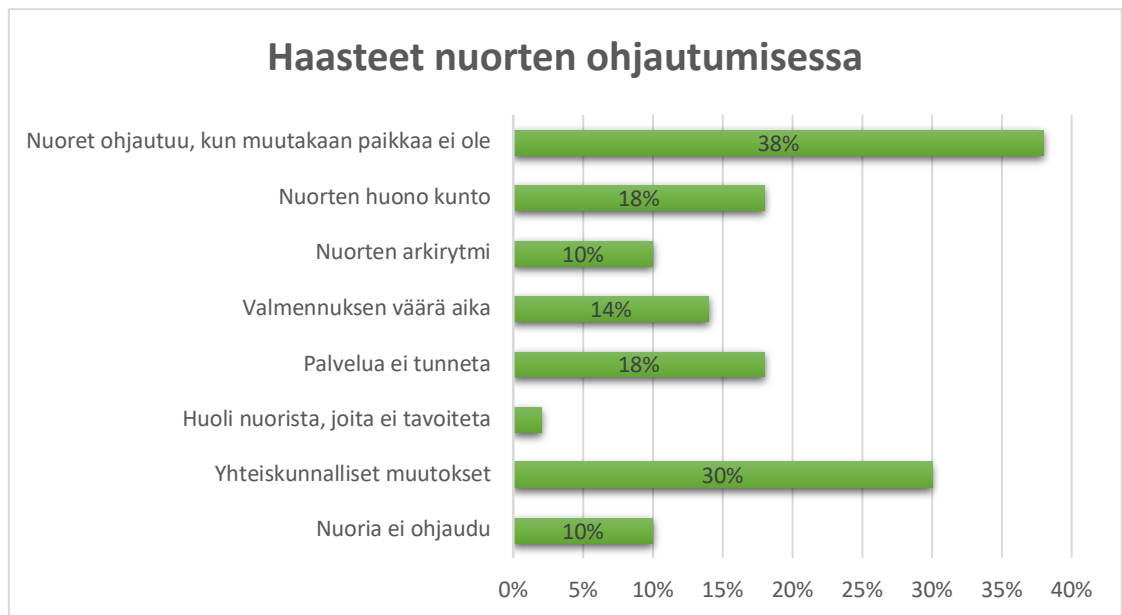
Viidessä (14 %) vastauksessa esiin tuli nuorten huono kunto. Yksi näistä vastaajista kertoi, että koronan jälkeen nuorten pahoinvointi oli selkeästi lisääntynyt ja yhä vähemmän nuoria on siinä kunnossa, että he ylipäätään kykenevät osallistumaan starttivalmennukseen. Nuorten moninaiset haasteet koettiin vaikeaksi ratkoa niillä resursseilla joita valmennuksessa on. Kolmessa (8 %) vastauksessa kerrottiin, että valmentajalla oli aina kiire, eikä omiin taukoihin ollut aikaa. Neljässä (11 %) vastauksessa nostettiin esiin toiminnan suunnittelu, joka kärsii kiireestä ja vähistä henkilökuntaresursseista.

Haavoittuvaisessa asemassa olevat nuoret eivät kaipaa muilta ohjaajilta tyhmiä vitsejä tai kommentteja.

Kahdessa (6 %) vastauksessa nostettiin esiin henkilökunnan keskinäiset henkilökemiat ja näkemykset. Koettiin myös, että oman organisaation starttivalmennuksen ulkopuoliset työntekijät arvostelevat starttivalmennuksen nuoria.

4.4 Haasteet yhteistyötahojen kanssa

Kysymyksessä 9 (kuva 21) kysyttiin, millaisia haasteita koetaan nuorten ohjautumisessa starttivalmennukseen. Lisäksi kysymyksessä pyydettiin avaamaan kokemuksia koskien kysymyksen 8 väitteisiin, jossa oli väitteitä liittyen nuorten poissaoloihin, valmennuksen oikea-aikaisuuteen sekä siihen, onko valmennuksessa nuoria, joiden paikka olisi ensisijaisesti muiden palveluiden parissa. Kysymys 9 oli avoin kysymys, johon vastauksia tuli 50. Yksi näistä vastauksista ei vastannut kysymykseen, joten vastauksia analysoitiin 49.

Kuva 21. Haasteet nuorten ohjautumisessa (n = 49). Yhdessä vastauksessa saatettiin mainita monta kategoriaa.

Kysymyksessä 9 tulivat selkeästi esiin lähettävien tahojen moninaiset ongelmat. 19 (38 %) vastaajaa kertoi, että nuoria ohjataan starttivalmennukseen, koska muutakaan palvelua ei ole saatavilla. Nuoren tilanteeseen ei aina tutustuta riittävän hyvin tai nuorelle ei ole tarjota hänen tarvitsemansa palvelua. Yhdeksän (18 %) vastaajaa toi esiin nuorten huonon kunnon. Usein startille tulevat nuoret eivät ole valmennuskuntoisia vaan nuoret kaipaisivat jotain matalamman kynnyksen palvelua ennen starttivalmennusta. Viisi (10 %) vastaajaa kertoi nuorten vuorokausirytmien tuovan ongelmia ohjautumiseen. Nuorten vuorokausirytmii on poikkeava, eivätkä nuoret ole siinä kunnossa, että he pystyisivät kiinnittymään valmennukseen, vaan he tarvitsivat apua ja tukea paikalle pääsemiseen. Starttivalmennusta kerrottiin käytettävän myös odotuspalveluna niille nuorille, jotka jonottavat pääsyä toiseen palveluun.

Valitettavasti asiakkaan toiveesta tai työntekijöiden painostaessa asiakasta, palvelu on usein väärän aikaista, jolloin asiakas helposti keskeyttää palvelun.

Starttivalmennus nähdään joskus paikkana jonne kaikki tekemistä vailla olevat nuoret voi laittaa. Toisinaan pajahaastatteluun ohjautuu nuoria joiden toimintakyky on sillä tasolla että he tarvitsisivat pajalle henkilökohtaisen avustajan ja monesti näiden nuorien oma motivaatio tai kiinnostukseen ei ole ihan kohdillaan että kannattaisi pajajaksoa aloittaa. Verkostot siis näkevät toimintamme välillä nuorten aikuisten puuhakerhona eikä muisteta sitä että tarkoituksemme on kuitenkin edistää nuoren opiskelu- ja työkykyä eikä toimia vain kivaa tekemistä tarjoavana puuhamaana.

Nuoret ovat tällä hetkellä erittäin haastavissa tilanteissa ja kotoa lähteminen on todella vaikeaa. Tarvittaisiin ensin jotain muuta palvelua, mutta koska startti on matalimman kynnyksen palvelu, ohjataan nuoret sinne.

Seitsemän (14 %) vastaajaa toi esiin, että usein starttivalmennusta tarjottiin nuorelle liian myöhään kun ongelmat ovat jo liian vaikeita starttivalmennuksessa selvitettäväksi. Ennen starttivalmennusta nuorten kanssa oli kokeiltu jo muita palveluita, joiden epäonnistuminen oli romuttanut nuorten itseluottamusta. Epäonnistumisen kokemukset söivät nuorten luottamusta aikuisiin.

Yhdeksän (18 %) vastaajaa toi esiin, ettei starttivalmennusta tunneta palveluverkostoissa riittävän hyvin, jotta sinne osattaisiin ohjata nuoria. Välttämättä kaikilla ohjaavilla tahoilla ei edes ollut tietoa starttivalmennuksen olemassaolosta ja starttivalmentajien täytyi tehdä paljon markkinointityötä, jotta heidät muistettaisiin. Osa vastaajista myös kertoi, että starttivalmennukseen ohjaavalle taholle pääseminen oli hidasta ja vaati nuorelta jonottamista. Tämän vuoksi kesti kauan, että ohjaava taho pääsi ohjaamaan nuoren starttivalmennukseen. Byrokratia hidasti nuoren starttivalmennuksen alkamista, sillä sopimusten tekemiseen meni paljon aikaa. Tarvittavat paperit ja dokumentit käsiteltiin hitaasti ja nuori joutui odottamaan valmennukseen pääsyä turhaan. Yksi (2 %) vastaaja toi myös esiin huolensa niistä nuorista, joita palvelut eivät tavoittaneet lainkaan. Viisi (10 %) vastaajaa toi esiin, että jostain syystä nuoria ei enää ohjaudu valmennukseen kuten aikaisemmin.

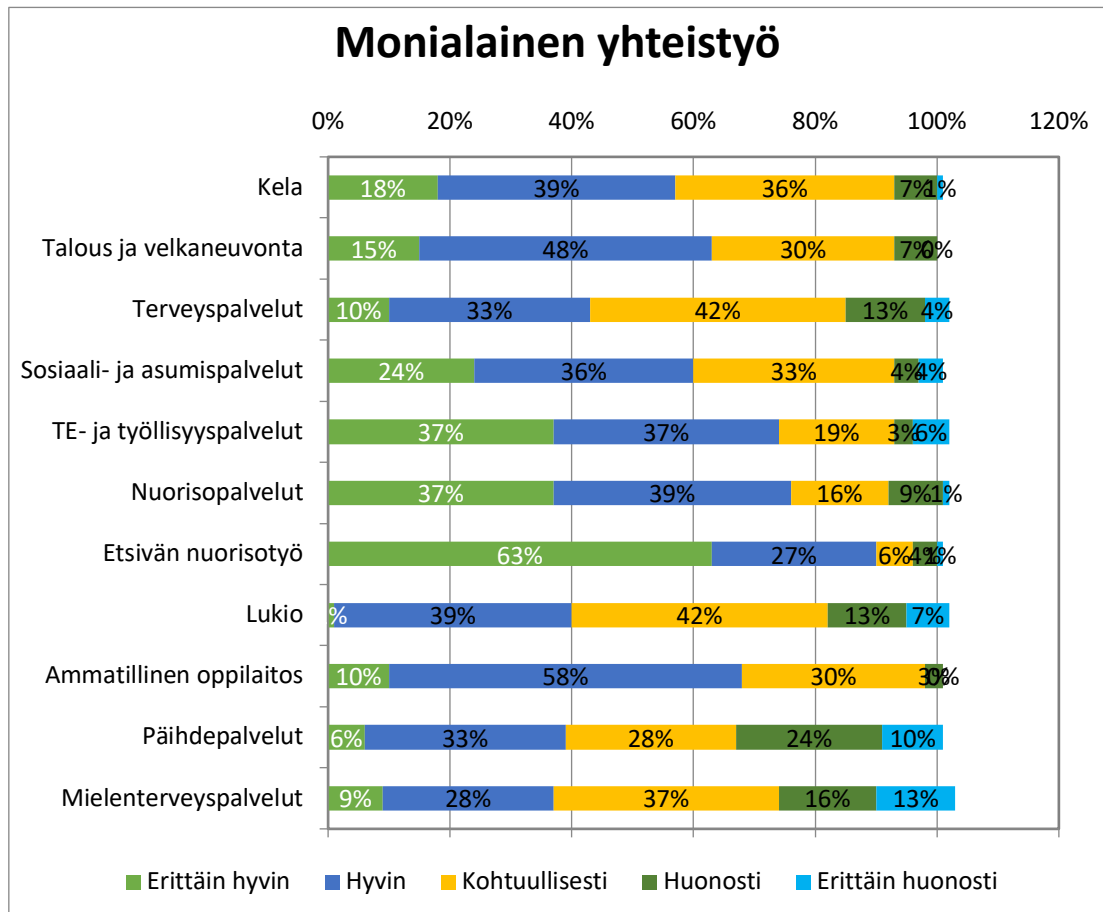
Ehkä juuri niitä eniten apua tarvitsevia ei tavoiteta tai he ovat liian huonossa kunnossa ollakseen pajalla edes yhtä päivää viikossa.

15 (30 %) vastaajaa toi esiin erilaiset yhteiskunnalliset muutokset. Viisi heistä kertoi, ettei työllisyyden kuntakokeilun kautta ohjaudu nuoria starttivalmennukseen enää lainkaan. Kolme vastaajaa kertoi oppivelvollisuuden muutoksen vaikuttaneen nuorten ohjautuvuuteen. Kaksi näistä kertoi, ettei 16-vuotiaita enää tavoiteta lainkaan. Yksi vastaaja kertoi, että 16-vuotiaita tulee niin paljon, etteivät vanhemmat nuoret koe kuuluvansa enää valmennuksen piiriin. Kaksi vastaajaa toi esiin huolen sote-uudistuksen myötä käynnistyvistä hyvinvointialueista ja niiden tuomista muutoksista. Starttivalmennus on nuorisotyön alaista toimintaa ja jää näin ollen kunnan järjestettäväksi, mutta sosiaalityö ja

sen alaisuudessa olevat sopimukset, joilta starttivalmennuksessa hyödynnetään siirtyvät hyvinvointialueille.

Oppivelvollisuuden laajeneminen on myös tuonut haasteita, koska nyt 2005 syntyneet ja sitä nuoremmat eivät enää lain mukaan voi tulla pajalle, mutta pelkkä lakimuutoshan ei muuta sitä tosiasiaa, että kaikki eivät ole koulukuntoisia vaan hyötyisivät enemmän pajamuotoisesta starttivalmennuksesta.

Kysymyksessä 13 kysyttiin (kuva 22.), miten monialainen yhteistyö sujuu seuraavien palveluiden kanssa. Kysymykseen oli listattu 11 eri yhteistyökumppania ja vastaaja sai jokaisen kohdalla vastata, sujuuko yhteistyö erittäin hyvin, hyvin, kohtuullisesti, huonosti vai erittäin huonosti. Tuloksista voidaan nähdä, että yhteistyön tekeminen ja sen sujuminen on hyvin paikkakuntaakohtaista ja vaihtelevaa. Pääsääntöisesti yhteistyö sujuu selkeästi parhaiten etsivän nuorisotyön kanssa. Lisäksi sujuvaa yhteistyötä tehdään TE-palveluiden ja nuorisopalveluiden kanssa, kun taas heikoiten mielenterveys- ja päihdepalveluiden kanssa. Voimakkaita vaihteluita ei kuitenkaan esiinny kuin etsivän nuorisotyön kohdalla.

Kuva 22. Monialaisen yhteistyön sujuminen eri palveluiden kanssa (n = 67)

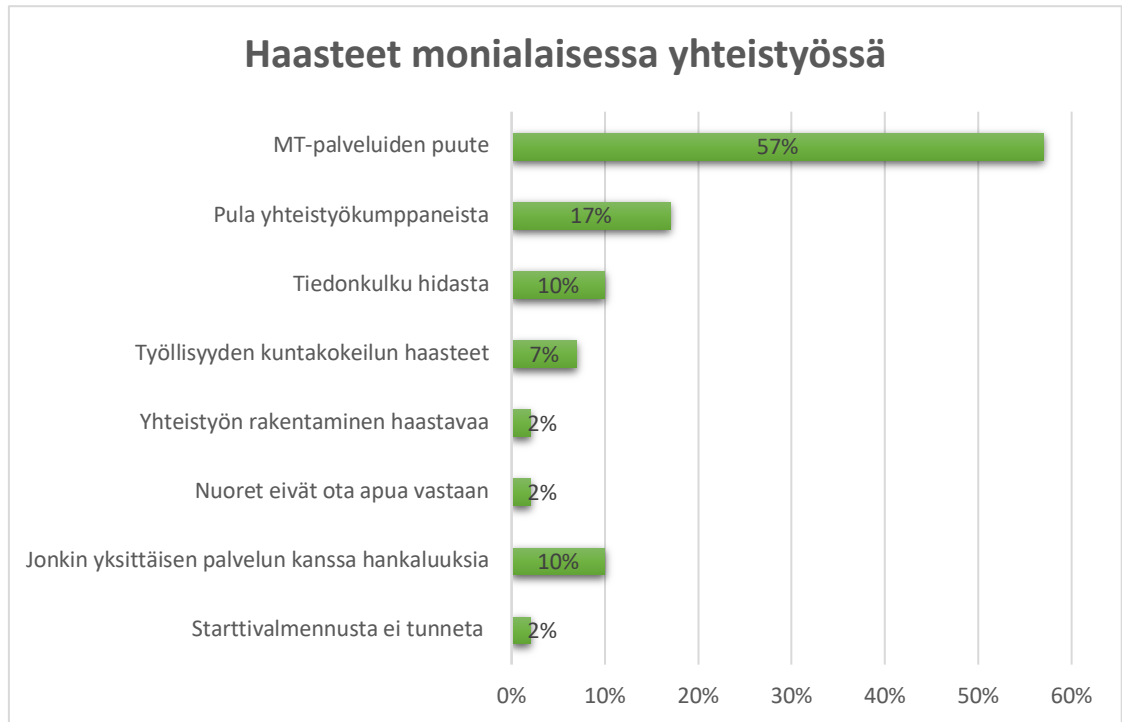
Kysymyksessä 24 (kuva 24) pyydettiin kuvailemaan monialaisessa yhteistyössä esiin tulleita haasteita. Tässä kysymyksessä pyydettiin kertomaan myös haasteita, jotka tulevat ilmi kysymyksessä 22. Kysymyksessä 22 kysyttiin, näkyykö mielenterveys ja päihdepalveluiden puute starttivalmennuksessa. Kysymys 24 oli avoin kysymys ja siihen tuli vastauksia 43 kappaletta. Yksi vastauksista ei vastannut kysymykseen, joten jäi sen tulosten analysoinnin ulkopuolelle.

24 (57%) vastauksessa esiin tuli mielenterveys-, päihde- ja terveysterveyspalveluiden puute ja pitkät jonot. Vastaajat kertoivat, ettei mielenterveyspalveluista saanut apua, ja jos nuoren sai palveluihin sisään, saatettiin asiakassuhde yllättäen katkaista. Mielenterveyspuolella työntekijät peruivat sovittuja tapaamisia, eikä luottamuksellista suhdetta päässyt syntymään. Alaikäisten mahdollisuus päästä mielenterveyspalveluiden pariin näyttäytyi toivottomana. Monessa vastauksessa toistui mielenterveyspalveluiden puutteen vaikutus nuoren mahdollisuuteen sitoutua starttivalmennukseen. Lisäksi seitsemässä (17%) vastauksessa toistui pula yhteistyötahoista. Olemassa olevia palveluita ei ollut lainkaan, joten yhteistyötä ei pystytty toteuttamaan.

Mielenterveys-, päihde- ja terveydenhuollon (varsinkin nepsyhaasteet) pitkät jonot tuottavat ongelmia, koska nuoren valmennusaika startissa menee usein turhaksi odotteluksi hänen odottaessa jatkotutkimuksia tai ohjautumista oikeaan palveluun

Resurssipula terveys- ja erityisesti mielenterveyspalveluissa näkyy nuorten pahoinvointina. Nuoret puhuvat usein myös itse siitä, kuinka eivät saa apua riittävästi. Tämä johtaa omien ratkaisujen tekemisiin esimerkiksi lääkkeiden osalta. Lääkkeitä lopetellaan itsenäisesti tai niitä jopa jaellaan keskenään.

Neljässä (10 %) vastauksessa kerrottiin, kuinka salassapitovelvollisuus, vastuukysymykset tai tiedonkulku vaikeuttavat yhteistyön tekemistä.

Kuva 24. Haasteet monialaisessa yhteistyössä (n = 42). Yhdessä vastauksessa saatiin mainita monta kategorialla.

Kolmessa (7 %) vastauksessa nostettiin esiin työllisyyden kuntakokeilu ja sen tuomat haasteet nuorten ohjautumisessa. Lopuissa vastauksissa esiintyi haajontaa enemmän. Yhdessä vastauksessa kerrottiin, että yhteistyön rakentaminen oli haastavaa. Toisessa vastauksessa mainittiin, että nuorten oli haastava ottaa apua vastaan ja ymmärtää oma avun tarve. Neljässä (10 %) vastauksessa listattiin yksittäisiä palveluita, joiden kanssa yhteistyö on ollut haastavaa. Näitä palveluita olivat muun muassa kela, sosiaalipalvelut ja lukio. Lisäksi yhdessä (2 %) vastauksessa kerrottiin, että verkostot eivät ymmärtäneet mikä starttivalmennuksen rooli on palveluverkostossa.

4.5 Haasteet valtakunnallisesti

Kysymyksessä 25 (kuva 25) kysyttiin, millaisia haasteita valtakunnalliset hallinnolliset muutokset ja uudistukset, kuten hyvinvointialueet, työllisyyden kuntakokeilu ja oppivelvollisuuden laajentaminen, tuovat starttivalmennukselle. Kysymys oli avoin ja siihen tuli vastauksia 48 kappaletta, joista yksi ei vastannut kysymykseen. Vastauksia analysoitiin siis 47 kappaletta.

Sote-uudistus ja hyvinvointialueiden myötä poistuva kuntouttavan työtoiminnan sopimus kunnallisilta starttivalmennusyksiköiltä aiheuttaa voimakasta

huolta vastaajissa. 32 (68 %) vastauksessa tuotiin esiin epätietoisuutta, huolta ja pelkoa vuosien 2022–2023 vaihteessa alkavasta muutoksesta. Starttivalmennusyhteisöissä pelättiin koko starttivalmennustoiminnan päättyvän. Erityisesti huolta kannettiin nuorten tyhjän päälle jäämisestä, mutta yhtälailta huoli ja epätietoisuus heräsi oman työn jatkumisesta. Hyvinvointialueiden tuomista muutoksista tiedottaminen koettiin harvasanaiseksi ja epäselväksi. Erityisen ahdistavaksi koettiin epätietoisuus tulevasta. Eräs vastaaja kirjoitti, ettei pysty piilottamaan omaa ahdistusta enää nuorilta ja nuoret aistivat, ettei kaikki ole hyvin. Vastaajat toivat ilmi, ettei nuorten kysymyksiin jatkosta pystytäkään vastaamaan, ja epätietoisuus vaikutti myös nuorten mielialaan. Vastauksissa kerrottiin, että starttivalmennusyksiköt, jotka eivät järjestäneet kuntouttavaa työtoimintaa, eivät samalla tavalla kärsineet tulevista uudistuksista. Näiden yksiköiden toiminta tulee jatkumaan, ja nuorille tullaan jatkossakin saamaan sopimuksia.

Kuntouttavan työtoiminnan poistuminen nuorten työpajalta pudottaisi heikoimmassa asemassa olevat nuoret pois palvelusta!

Soteuudistuksen tuomat muutokset pisti pienimuotoisen paniikkivaihteen päälle. Tajusimme, että starttivalmennuksessa olevista nuorista suurin osa oli kuntouttavan työtoiminnan sopimuksella. Mitäs nyt tehdään? Loppuuko työt, mitä tapahtuu?

Epäselvyys, muutoksen aiheuttama käymistila ja jäykkä byrokratia aiheuttavat hankaluuksia nuorten palvelunsaantiin.

Työpajojen tarve on suuri valtakunnallisesti ja toivon, että muutoksessa asiakkaat eivät joudu odottelemaan vaan että palvelu jatkuisi sujuvasti, kuka sitä sitten jatkossa toteuttaakaan.

Kahdeksan (17 %) vastaajaa toi esiin työllisyyden kuntakokeilun. Pääsääntöisesti kaikkien viesti oli sama. Nuoria ei ohjautunut enää palveluun työllisyyden kuntakokeilun alettua, sillä starttivalmennus ei automaattisesti poistanut nuoren työnhakuvelvoitetta eikä antanut nuorelle oikeutta työttömyysetuuteen. TE-palveluissa työntekijöiden vaihtuvuus oli suurta ja se vaikeutti yhteistyön tekemistä, koska milloinkaan ei tiedetty kuka nuoren asioita hoitaa. Lisäksi työntekijöiden vaihtuvuus vaikutti siihen, ettei kukaan ollut perillä nuoren asioista. Vastauksista tuli ilmi kuitenkin empatia TE-toimiston työntekijöitä kohtaan, koska heillä saattaa olla jopa 200 asiakasta, ja silloin luonnollisesti työjälki kärsii.

Kuva 25. Haasteet valtakunnallisesti (n = 47). Yhdessä vastauksessa saatettiin mainita monta kategoriaa.

Oppivelvollisuuden laajentamisesta kirjoitti 11 (23 %) vastaajaa. Oppivelvollisuuden laajentaminen jakoi starttivalmennusyksiköt karkeasti puoliksi. Toiselle puolelle alaikäisiä nuoria ohjautui valtavasti ja taas toisella puolella uudistus näkyi siten, etteivät alle 18-vuotiaat nuoret enää voineet tulla valmennukseen.

Toivotaan, että oppivelvollisuuden laajentaminen tarkoittaa sitä, että kaikki opiskelijat oikeasti huomioidaan ja mahdolliset putoajat ohjataan oikeanlaisiin ja oikea-aikaisiin palveluihin eikä vaan sairaslomalle esim. mt-ongelmien vuoksi.

Oppivelvollisuuden laajentuminen on tuonut haasteita ja paljon selvittäviä asioita nuorille, jotka eivät ole opiskelukuntoisia mielen-terveyden pulmien vuoksi. Heidän on vaikea saada tarvitsemiaan palvelua ja tukitoimia ja vaatii paljon erilaisia selvittelyjä talousasioidenkin näkökulmasta.

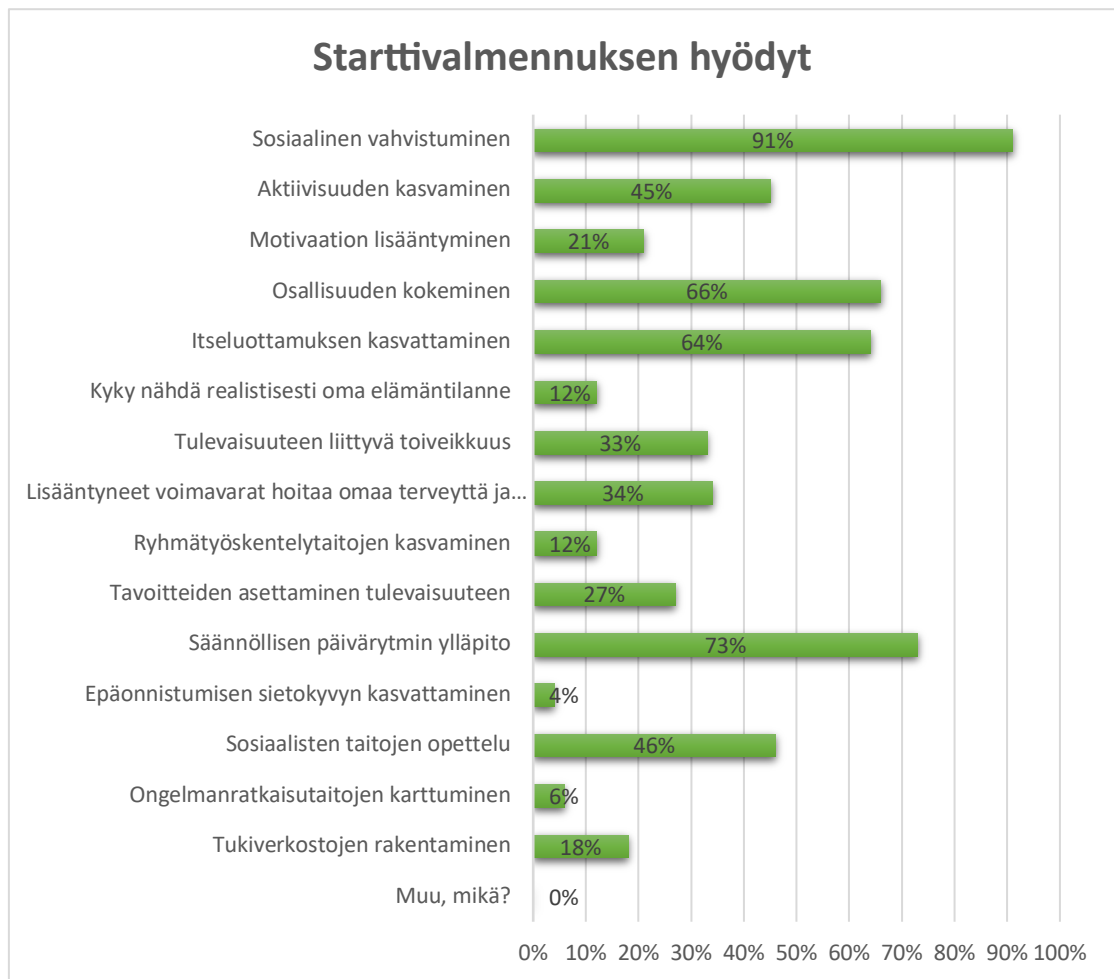
Vastauksiin oli kirjattu, että oppivelvollisikäisillä nuorilla oli selkeä tarve starttivalmennuksen kaltaisille palveluille, sillä oppivelvollisista nuorista iso joukko kärsi mielen-terveysongelmista, jonka vuoksi he eivät kyenneet sitoutumaan koulunkäyntiin. Starttivalmennus olisi ollut heille oikea paikka.

4.6 Onnistuneita ratkaisuja

Kysymyksessä 11 (kuva 26) selvitettiin, millaisia hyötyjä starttivalmennuksesta on nuorille. Vastaajia pyydettiin valitsemaan enintään 5 vastausta valmiista vastausvaihtoehdoista.

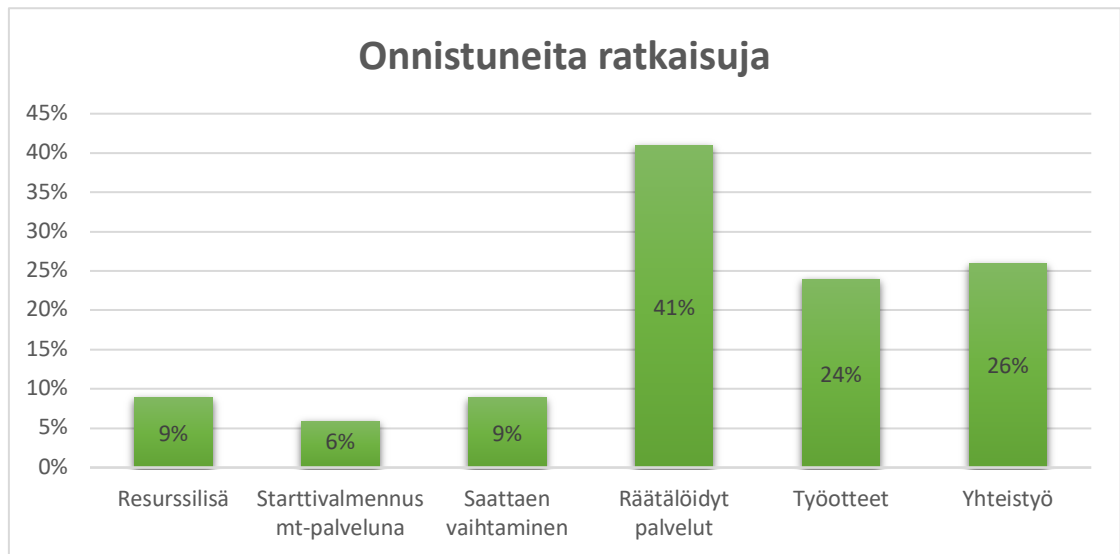
Nuorten nähtiin hyötyvän eniten sosiaalisesta vahvistumisesta (91 %) ja säännöllisen päivärytmin ylläpidosta (73 %). Hyötyä koettiin myös osallisuuden kokemisesta (66 %), itseluottamuksen kasvamisesta (64 %) ja sosiaalisten taitojen opettelusta (46 %). Muut valinnat jakautuivat seuraavasti: aktiivisuuden kasvamisen 45 %, lisääntyneet voimavarat hoitaa omaa terveyttä ja hyvinvointia 34 %, tulevaisuuteen liittyvä toiveikkuus 33 %, tavoitteiden asettaminen tulevaisuuteen 27 %, motivaation lisääntyminen 21 % ja tukiverkostojen rakentaminen 18 %. Ryhmätyöskentelytaitojen kasvaminen sekä kyky nähdä realistisena oma elämäntilanne saivat molemmat 12 % vastauksista. Vähiten vastauksia saivat ongelmanratkaisutaitojen karttuminen (6 %) sekä epäonnistumisen sietokyvyn kasvattaminen (5 %). Kukaan vastaajista ei kertonut muita hyötyjä avoimeen vastausvaihtoehtoon.

Muutamissa vastauksissa kerrottiin, että kaikki vastausvaihtoehdot ovat selkeitä hyötyjä nuorille. Muutama vastaaja oli myös valinnut kaikki vastausvaihtoehdot viiden sijaan. Tästä päätellen voidaan todeta, että starttivalmennus hyödyttää nuoren elämää monin eri tavoin.

Kuva 26. Starttivalmennuksen hyödyt (n = 67)

Kysymyksessä 26 (kuva 26) kysyttiin millaisia onnistuneita ratkaisuja olette keksineet joihinkin kokemiinne haasteisiin. Vastauksia kysymykseen tuli 36, joista kaksi ei vastannut kysymykseen. Vastauksia analysoitiin siis 34. Onnistuneissa ratkaisuisissa korostui yhteistyö muiden tahojen kanssa, erilaiset työtteet nuorten kanssa ja jokin nuorten tarpeisiin kehitetty palvelu.

Kuva 26. Onnistuneita ratkaisuja (n = 34). Yhdessä vastauksessa saatettiin mainita monta kategoriaa.

Yhteistyö mainittiin yhdeksässä (26 %) vastauksessa ja niistä neljässä eriteltiin etsivä nuorisotyö. Eräässä vastauksessa kerrottiin, että tiivis yhteistyö työllisyyden kuntakokeilun kanssa on auttanut nuorten ohjautumisessa valmennukseen. Toisessa vastauksessa taas kerrottiin, että tiivis yhteistyö hyvinvointialueiden suunnitteluryhmän kanssa on auttanut löytämään keinon, jolla pystytään jatkossakin järjestämään kuntouttavaa työtoimintaa starttivalmennuksessa.

HVA-suunnitteluryhmän kanssa on tehty yhteistyötä ja pystymme järjestämään jatkossakin starttivalmennusta kuntouttavana työtoimintana.

Erilaisista työotteista mainittiin kahdeksassa (24 %) vastauksessa. Näitä työotteita olivat nuorten osallistaminen, tsemppaaminen, vertaistuki, merkityksellisuuden kokeminen sekä omien vahvuuksien käyttäminen. Lisäksi korostettiin keskusteluyhteyden ja kunnollisen tutustumisen tärkeyttä. Lisäksi kolmessa (8%) vastauksessa tuli ilmi luonnossa kulkeminen ja retkeily. Luontotoiminnalla kerrottiin olevan merkitystä nuorten mielenterveyden tukemiseen.

Luontolähtöinen toiminta on tuonut nuorille uutta toimintaa ja osaamista. Lisäksi asiakkaat ovat löytäneet kotikulmiltaan ihan uusia paikkoja sekä mahdollisuuksia mm. työllistymiseen ja opintoihin.

14 (41 %) vastauksessa kerrottiin räätälöidystä palvelusta, joka on kehitetty nuorten tarpeeseen. Näitä olivat muun muassa matalan kynnyksen työkokeilu, turva-aikuisen nimeäminen nuorelle, kuntoutusselvityksen tekeminen, etäopetusmalli, nepsy-valmennus, pieni ja suljettu starttiryhmä, toiminnalliset ryhmät sekä seinätön pajatoiminta. Kaksi vastaajaa kertoi, toimivansa isossa organisaatiossa, jossa oli mahdollista järjestää helpostikin nuorille niitä palveluita, joita he tarvitsivat.

Meillä pienellä paikkakunnalla on mahdollista kokeilla seinätöntä pajatoimintaa kunnan eri osastoissa jos starttitoiminnasta pystyisi jo lähtemään eteenpäin, mutta toisella paikkakunnalla oleva oppilaitos on vielä liian kaukainen haaste

Ratkaisun löysimme ideoimalla tiiviissä yhteistyössä työllisyyden kuntakokeilun kanssa niin sanotun ”matalan kynnyksen työkokeilun” jossa nuori voisi olla starttivalmennuksessa työkokeilussa 4pv/vk aina 4h kerralla.

Kolmessa (9 %) vastauksessa hyväksi ratkaisuksi oli koettu nuoren mukana kulkeminen ja saattaen vaihtaminen. Kahdessa (6 %) vastauksessa koettiin, että starttivalmennus täydensi puuttuvia mielenterveyspalveluita.

Koen, että nuoren mukaan jalkautuminen esim. eri palveluihin haikutumisessa tai vahva tuki ja yhteydenpito esim. kouluun tai työkokeiluun siirryttyä, eli saattaen vaihtaminen on ollut toimiva ratkaisu monen nuoren kohdalla ja tuottanut parempia tuloksia.

Yhteiskunnan pitäisi toimii niin hyvin, että meidän ei tarvitsisi olla mt-palvelu, mitä nuoret tarvitsevat.

Valtakunnallisiin muutoksiin on vaikea keksiä ratkaisua, mutta toiveisuus on tärkeää.

Kolmessa (9 %) vastauksessa tuli ilmi, että valmennusta oli saatu toimivammaksi lisäämällä resursseja joko ryhmän kokoa pienentämällä tai ryhmiä lisäämällä ja henkilökuntaa palkkaamalla. Muutamissa vastauksissa näkyi tietynlainen katkeruus yhteiskuntaa kohtaan, mutta lisäksi myös tulevaisuuteen liittyvä toiveisuus.

4.7 Yhteenveto tuloksista

Tutkimuksen tuloksista käy ilmi, että starttivalmennusyksiköt painivat hyvin moninaisten haasteiden äärellä. Haasteita esiintyy nuorten elämässä, henkilö-

kunta-, aika- ja tilaresursseissa, yhteistyötahojen kanssa sekä valtakunnallisissa hallinnollisissa uudistuksissa. Isoimmat haasteet liittyvät tällä hetkellä valtakunnallisiin hallinnollisiin haasteisiin sekä säästötoimenpiteisiin, jotka vaikuttavat nuorten palveluiden saatavuuteen.

Tällä hetkellä nämä ainoita haasteitamme. Nuorten kanssa kyllä pääsemme eteenpäin.

Nuorten elämässä keskeisimpinä haasteina esiintyvät arjenhallinnan pulmat, mielenterveyden ongelmat, itseluottamuksen puute, yksinäisyys sekä sosiaalisten suhteiden ongelmat. Tuloksista havaitaan, että nuorten kunto on mennyt jatkuvasti huonompaan suuntaan ja tästä syystä nuorten kiinnittyminen palveluun, ja siellä pysyminen, koetaan haasteeksi. Nuoret tarvitsevat pidempiä valmennusjaksoja ja yhä useammin nuorelle tarjotaankin yli vuoden mittaisia valmennusjaksoja. Yhä useammalle nuorelle starttivalmennuksen kynnyks on liian korkealla ja on huomattu, että tarvittaisiin palvelua, joka tarjoaisi nuorille vieläkin matalamman kynnyksen apua ja tukea. Tämä palvelu voisi olla esimerkiksi nuoren kotiin vietävä apu.

Jatko-ohjaamisessa koetaan usein haasteita, sillä nuoret eivät saavuta starttivalmennuksessa sellaisia taitoja, joiden avulla he voisivat suunnata jatkopaikkaan. Jatkopaikassa vaaditaan läsnäoloa kahdeksan tuntia päivässä viitenä päivänä viikossa. Tuloksissa tuodaan selvästi esiin, että nuoret tarvitsevat tuettuja työpaikkoja tai jonkinlaista välipajaa, jossa opittuja arjenhallinnan taitoja voidaan vahvistaa.

Nuorten huonontunut kunto vaatii starttivalmennusyksiköiltä enemmän resursseja, joita ei ole. Toisissa yksiköissä kohdataan henkilökunta puutetta ja useissa yksiköissä työskentelee vain yksi ohjaaja, jonka vastuulla on koko starttivalmennusprosessi yksilövalmennuksineen. Yksilövalmennuksen aikaresurssi on suuri ja siihen koetaan hyväksi rekrytoida vähintään yksi työntekijä.

Starttivalmennukseen ohjautuu jonkin verran nuoria, joiden paikka olisi enemmän muiden palveluiden parissa. Näin tapahtuu, koska palveluverkostolla ei ole tarjota nuorelle hänen tarvitsemaansa, usein mielenterveyden, palvelua. Starttivalmentajat kokevat usein, että starttivalmennusta käytetään jonkinlaisena jonotus- tai odotuspalveluna, johon voidaan ohjata kaikki ne nuoret, jotka

tarvitsevat tekemistä. Tällöin nuorta ja hänen tarpeitaan ei kuulla. Kun nuori kokee, ettei tule kuulluksi palveluohjauksessa, vaikuttaa se nuoren kokemukseen turvallisesta aikuissuhteesta. Pahimmillaan väärä palveluohjaus vaikuttaa nuoren kuntoutumiseen negatiivisesti, sillä väärään aikaan starttivalmennukseen ajautunut nuori on herkempi keskeyttämään valmennuksen, ja täten nuori saa epäonnistumisen kokemuksen, joka vaikuttaa nuoren itsetuntoon.

Kuntouttavan työtoiminnan siirtyminen hyvinvointialueille aiheuttaa valtavaa ahdistusta, pelkoa ja epätoivoa. Starttivalmennus tulee muuttumaan sote-uudistuksen myötä lopullisesti. Kukaan ei tällä hetkellä tiedä, miten nuorten starttivalmennus tulee jatkumaan vuoden 2022–2023 vaihteen jälkeen, vai tullaanko kaikki kunnalliset starttivalmennusyksiköt lakkauttamaan ja valmennuksessa olevat nuoret tiputtamaan yhteiskunnan ulkopuolelle. Huoli ja pelko tulevaisuudesta on huutava.

Starttivalmennuksessa esiintyvien haasteiden ratkaisuna nähdään nuorten tarpeiden mukaan räätälöidyt palvelut, erilaiset työotteet, resurssien lisääminen, saattaen vaihtaminen sekä moniammatillinen yhteistyö. Työntekijöillä on aito halu auttaa nuoria ja heillä on suuri motivaatio löytää nuoren haasteisiin yksilöllisiä ratkaisuja.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

5.1 Pohdinta

Tässä opinnäytetyössä selvittiin millaisia haasteita starttivalmentajat kohtasivat työssään. Lisäksi tutkittiin, millaisia ratkaisukeinoja starttivalmennusyksiköt ovat joihinkin haasteisiinsa kehittäneet. Tarkoituksena oli tuottaa tietoa siitä, mitkä ovat sellaisia haasteita, joiden ratkaisuun ei ole löydetty keinoja ja jotka toistuvat valtakunnallisesti. Näitä haasteita tutkittiin verkkokyselyllä. Verkkokyselylomakkeessa oli 26 kysymystä. Kyselyyn vastasi 67 starttivalmennuksessa työskentelevää henkilöä. Opinnäytetyö oli ensimmäinen starttivalmennusyksiköiden haasteita käsittelevä tutkimus.

Tällä hetkellä starttivalmennusyksiköiden haasteet ovat vaikeita ja hankalasti ratkaistavissa. Starttivalmennusyksiköissä painitaan riittämättömien mielenterveyspalveluiden korvaajana ja samaan aikaan päälle painaa voimakas huoli valmennuksen jatkuvuudesta ja tulevaisuudesta.

Starttivalmennuksen nuorten keskeisimmät haasteet liittyvät arjenhallintaan, mielenterveyteen sekä itseluottamuksen puutteeseen. Tuloksista selviää, että nuorten mielenterveysongelmat ovat vallitseva haaste nuorten elämässä. Yhä useammin starttivalmennuksessa tavataan nuoria, jotka ovat niin huonossa kunnossa, etteivät he ole valmennuskuntoisia, eivätkä pysty kiinnittymään starttivalmennukseen. Nuorten työpajakentälle tarvitaan vielä starttivalmennusta matalamman kynnyksen palvelua, jonka avulla voitaisiin pyrkiä kuntouttamaan nuoria starttivalmennuskuntoisiksi. Nuoret tarvitsevat palvelua, joka voidaan viedä kotiin, ja jonka avulla nuorten arjenhallintaa saadaan tuettua. Tutkimuksen tulos on samansuuntainen, kuin aiemmissa tutkimuksissa. Myös Aaltonen ym. (2015, 1) totesivat tutkimuksessaan, että nuoret tarvitsevat henkilökohtaisia ja päivystysluonteisia palveluita.

Tuloksista nähdään selvästi, että nuorten mielenterveys- ja päihdepalveluiden puute aiheuttaa valmennukselle haasteista. Starttivalmennukseen ohjautuu nuoria, joiden paikka olisi ennemmin muiden palveluiden parissa. Starttivalmennusta käytetään niin sanottuna odotuspalveluna tai mielenterveyspalveluiden korvaajana sen aikaa, kun nuori jonottaa pääsyä tarvitsemaansa palveluun. Tuloksista nähdään, että joskus starttivalmennukseen ohjautuu nuoria, jotka kokevat, ettei heidän tarpeitaan ole kuultu, ja näin ollen starttivalmennusjakso on nuorelle vääräaikaista. Väärään aikaan aloitettu valmennus nostaa riskiä keskeyttää starttivalmennusjakso.

Gretschelin ja Myllyniemen (2021) tekemässä tutkimuksessa todettiin, että ohjaus- ja palvelutilanteisiin liittyy työntekijää määrittelevä paine, jonka vuoksi työntekijä ohjaa nuoren koulutuksen tai työn pariin, vaikka nuoren olisi tarve saada terveyspalveluja. Sama asia nousee esiin myös tämän opinnäytetyön tuloksissa. Myös Känkäsen ym. (2019) sekä Gretschelin ja Myllyniemen (2021) tutkimuksissa mainitaan, että nuorten palveluissa on puutteita nuoren osallisuuden kokemisessa sekä kuuntelussa. Nuorten kuulematta jättäminen, sekä vääränlaisen avun antaminen, hidastavat nuorten kuntoutumista ja voivat aiheuttaa suuria luottamuksellisia ongelmia ja vaikeuksia nuorten elämään.

Opinnäytetyön tutkimuksen tuloksissa tuodaan ilmi myös, kuinka väärään aikaan ja väärään paikkaan ohjaaminen lisää riskiä epäonnistua jatkopolulla, ja epäonnistuminen romuttaa nuoren itseluottamusta. Epäonnistumisen kokemukset vaikuttavat myös nuoren kokemaan luottamukseen suhteessa aikuisiin.

Jatko-ohjauspaikkojen puute tulee esiin tutkimuksessa hyvin voimakkaana. Nuorten tarvitsemia palveluita ei ole saatavilla. Nuorten huonokuntoisuuden vuoksi nuoret eivät ole starttivalmennusjakson jälkeenkään siinä kunnossa, että heitä pystyttäisiin jatko-ohjaamaan paikkaan, jossa on päivittäisen läsnäolon tarve. Osa nuorista tarvitsisi sellaisen jatkopaikan, jossa starttivalmennuksessa opeteltuja arjenhallintataitoja voidaan viedä seuraavalle asteelle. Harppaus starttivalmennuksen ja työelämän tai koulutuksen välillä on liian suuri. Nuorille tarvitaan joko pidempiä starttivalmennusjaksoja, välipajoja tai kuntouttavia työpaikkoja, joihin voidaan räätälöidä viikko-ohjelma nuoren tarpeet huomioiden.

Alueellisesti jatko-ohjauspaikkojen saatavuuden heikkous tulee ilmi tutkimuksessa. Pienillä paikkakunnilla jatko-ohjaaminen tarkoittaa joko muuttoa isommalle paikkakunnalle tai oman auton hankkimista pitkien välimatkojen vuoksi. Tämä tutkimustulos on samassa linjassa Määtän (2021, 26) tekemän tutkimuksen kanssa koskien työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön alueellista yhdenvertaisuutta.

Tuloksista tulee esiin, että nuoren kiinnittymistä jatkopaikkaan voidaan parantaa saattaen vaihtamisella. Starttivalmentajan aktiivinen yhteydenpito nuoreen ja hänen jatkopaikkaansa vähentää huomattavasti jatkopaikassa keskeyttämistä. Jos nuoret kokevat jatkopaikassa olon liian vaativaksi, voivat he palata starttivalmennukseen. Tämä vähentää nuorten putoamista palveluiden ulkopuolelle. Starttivalmennuksella on useita positiivisia vaikutuksia nuorten elämään ja näiden hyötyjen ansiosta he saavat hyvät lähtökohdat kuntoutumiseen. Starttivalmennuksessa nuoret vahvistuvat sosiaalisesti, ylläpitävät säännöllistä päivärytmiä ja kokevat osallisuutta. Näiden kokemusten myötä nuorten itseluottamus kasvaa.

Tuloksista selviää, että mielenterveyspalveluiden puute näkyy starttivalmennusyksiköiden arjessa voimakkaasti. Tilanne on heikko ja starttivalmennusta pidetään jopa mielenterveyspalveluiden korvaajana. Vastauksista tulee ilmi, että starttivalmennuksessa olevien nuorten mielenterveyspalvelu saatetaan keskeyttää starttivalmennusjakson alkamisen vuoksi. Nuorille ei pystytä tarjoamaan kahta päällekkäistä hyvinvointia ja kuntoutusta tukevaa palvelua, vaikka se olisi heidän etunsa mukaista. Lisäksi nuorten mielenterveyspalveluiden pysyvyys on heikkoa, työntekijät vaihtuvat tiheään, varattuja aikoja perutaan ja kaiken keskiössä olevien nuorten kuntoutuminen hidastuu.

Tulokset osoittavat, että starttivalmennusyksiköiden henkilökunta-, aika- ja tilaresurssit vaihtelevat voimakkaasti yksiköstä riippuen. Tyypillisesti starttivalmennusjakso kestää 6–9 kuukautta, mutta tämä aika koetaan liian lyhyeksi, sillä nuorten kunto on huono. Nuorten edun mukaista olisi saada jatkaa starttivalmennusta niin pitkään kun on tarve. Starttivalmennusyksiköissä työskentelee tyypillisesti 2–5 työntekijää, joilla voi olla kerrallaan valmennuksessa 5–9 nuorta. Niissä yksiköissä, joissa työskentelee vain yksi starttivalmentaja, koetaan resurssipulaa ja jatkuvaa kiirettä. Nuorten yksilöllinen ohjaaminen vie paljon resursseja ja välttämättä nuorten tarpeeseen ei aina pystytä vastaamaan. Ongelma näkyy siinä, että kahden nuoren yhtäaikainen yksilöohjauksen tarve tai valmentajan sairausloma saattaa kaataa starttivalmennustoiminnan.

Tuloksista selviää, että valtakunnalliset hallinnolliset muutokset ja uudistukset luovat suuria haasteita starttivalmennusyksiköille. Sote-uudistuksen myötä pois jäävä kuntouttava työtoiminta aiheuttaa vastaajissa epätietoisuutta. Vastaukset ovat samassa linjassa Pietikäisen ja Tuuren (2022, 11) tekemän, sote-uudistuksen vaikutuksia tarkastelevan, selvityksen kanssa. Kukaan ei tiedä, mitä työpajakentällä vuoden 2023 alussa tulee tapahtumaan, ja kuinka paljon starttivalmennusyksiköitä joudutaan sulkemaan. Huoli nuorten putoamisesta palveluiden ulkopuolelle on voimakasta. Yksi vastaajista kertoo, että yhteistyössä hyvinvointialueiden suunnitteluryhmän kanssa on keksitty keino, jolla kuntouttavaa työtoimintaa voidaan jatkossakin toteuttaa. On toivottavaa, että toimivia ratkaisuja tullaan jakamaan valtakunnallisesti.

Myös työllisyyden kuntakokeilu on vähentänyt nuorten ohjautumista starttivalmennukseen, ja siten työllistänyt starttivalmennusyksiköitä entisestään, sillä

yksiköiden työntekijät ovat joutuneet itse etsimään valmennukseen tulevia nuoria. Uudistus aiheuttaa starttivalmennusyksiköissä turhautumista ja moni kokee TE-palveluiden aiheuttavan enemmän haittaa kuin hyötyä nuoren elämää. Tiivis, oma-aloitteinen ja aktiivinen yhteistyö työllisyyden kuntakokeilun kanssa on kuitenkin koettu osittain toimivaksi ratkaisuksi haasteeseen. Avoimella keskusteluyhteydellä ja huolien esille tuomisella on saatu nuorten ohjautuminen takaisin entiselle tasolle.

Joitakin toimivia ratkaisuja tuloksista löytyy. Nuorten osallistaminen, saattaen vaihtaminen, keskusteleva työote, tsemppaaminen ja vierellä kulkeminen lisäävät nuorten ja aikuisten luottamuksellista suhdetta. Luottamuksellisella aikuissuhteella on todistetusti tuloksellisia vaikutuksia nuorten kuntoutumiseen, kuten Hannila-Niemelän ym. (2015, 21) tutkimuksessa todettiin. Lisäksi voidaan todeta starttivalmennusyksiköissä työskentelevän kekseliäitä ja aidosti nuoren hyvinvointia tavoittelevia työntekijöitä. Työntekijöillä on aito halu luoda uudenlaisia, nuoren hyvinvointiin ja nuoren tarpeesta lähtöisin olevia, palveluita, jos näitä palveluita ei ennestään ole olemassa.

Opinnäytetyöprosessissa tuli esiin sekä onnistumisia että tutkimuksen tekemiseen liittyviä epäkohtia. Tutkimukseen käytetyt menetelmät, eli kyselylomakkeeseen valikoidut kysymykset oli selkeästi kohdennettu hyvin, sillä niihin saadut vastaukset olivat keskenään yhteneväisiä. Toisaalta avoimien ja monivaihtokysymysten yhteensovittaminen tieteellisesti tarkaksi tulokseksi oli haastavaa. Alle kahden viikon vastausaikataulu oli tiukka ja mahdollisesti sen vuoksi otanta saatiin kerättyä vain tietyiltä maantieteellisiltä alueilta. Tämän vuoksi tulokset eivät ole valtakunnallisesti yleistettävissä. Tiukasta vastausaikataulusta huolimatta saatiin kerättyä määrällisesti kattava otanta. Tutkimustuloksien avulla löydettiin lisätietoa yhteiskunnallisiin pulmiin, jotka liittyvät tuleviin valtakunnallisiin muutoksiin. Tutkimustuloksista nousi esiin myös monta hyvää jatkotutkimusaihetta, joita käsittelen tarkemmin kappaleessa jatkotutkimuskohdeet. Oma kokemus opinnäytetyön tekemisestä oli ristiriitainen. Asioihin neutraalisti suhtautuminen aiheutti vaikeutta, sillä aihe on henkilökohtainen ja lähellä sydäntä. Tutkimuksessa esiin tulleiden epäkohtien esiin nostaminen tuntui raskaalta.

5.2 Tutkimuksen luotettavuuden arviointi

Määrällisen tutkimuksen pätevyyttä ja luotettavuutta arvioidaan reliabiliteetin ja validiteetin käsitteiden avulla. Reliabiliteetti tarkoittaa tutkimuksen analyysin johdonmukaisuutta sekä mittaustulosten toistuvuutta. Validiteetti tarkoittaa, että tutkimuksen analyysimittarit ovat päteviä ja ne mittaavat sitä, mitä niiden on tarkoituskin mitata. Tulokset eivät saa olla sattumanvaraisia. (Lähdesmäki ym. 2021b.) Opinnäytetyön reliabiliteettiin vaikuttivat kyselylomakkeen tekemisen yhteydessä pyydetty kommentit asiantuntijatahoilta. Näin saatiin varmistettua, että tutkimuksessa kysytään juuri oikeita asioita tutkimuskysymykset huomioiden.

Tämä tutkimus on tehty opinnäytetyön eettisiä ohjeita noudattaen. Tutkimusaineistoa on käsitelty luottamuksellisesti ja tutkittaville on selkeästi kerrottu, että tutkimusaineistoa hyödynnetään myös tulevaisuudessa kohdennetun nuorisotyön osaamiskeskuksen kehittämis- ja tutkimustyössä. Tämä opinnäytetyö on kirjoitettu hyviä tieteellisiä käytäntöjä noudattaen.

Tässä tutkimuksessa tutkimusaineisto ei ollut riittävän laaja tekemään yleistyksiä koskemaan kaikkia starttivalmennusyksiköitä, koska kaikilta alueilta starttivalmennusyksiköitä ei tavoitettu. Tuloksissa on kuitenkin nähtävissä toistuvuutta. Olen mielestäni onnistunut tekemään tutkimuksesta kattavan kuvauksen starttivalmennuksessa esiintyvistä haasteista. Samaan aikaan tutkimustuloksia analysoidessa Into ry julkisti raportin (Pietikäinen & Tuure 2022) koskien sote-uudistuksen vaikutuksia työpajatoimintaan. Tämän opinnäytteen tulokset ovat samansuuntaiset tehdyn selvityksen kanssa, ja tehty tutkimus täydentää Into ry:n selvityksen tuloksia starttivalmennuksen osalta. Opinnäytetyö vastaa myös tutkimuskysymyksiin, joiden tarkoituksena on tuottaa tietoa kaikista niistä haasteista, joita starttivalmennuksessa kohdataan, ja kartoittaa ratkaisukeinoja joihinkin olemassa oleviin haasteisiin.

On kuitenkin muistettava, että koska kyseessä on verkkokyselylomakkeella tehty tutkimus, ei voida automaattisesti olettaa, että jokainen vastaaja on ymmärtänyt kaikki kysymykset juuri samalla tavalla. Monialaisen yhteistyön sujuvuutta mittaavassa kysymyksessä ei ollut vastausvaihtoehtoa ”ei kokemusta

yhteistyöstä”. Tämän kysymyksen kohdalla tuloksia ei voida pitää pätevänä, sillä vastaajat eivät voineet kieltäytyä vastaamaan pakolliseen kysymykseen.

5.3 Jatkotutkimuskohteet

Tutkimukseni tulokset kertovat nuorten mielenterveyspalveluiden puutteesta, nuorten huonosta kunnosta sekä sote-uudistuksen tuomista muutoksista. Jos sote-uudistuksen kaavailut muutokset tulevat suunnitellusti voimaan, on huoli nuorten hyvinvoinnista entistä suurempi. Jatkotutkimuskohteena ehdotan selvitystä siitä, millä tavoin nuorten mielenterveyspalveluita voidaan parantaa ja miten mielenterveyspalveluiden jonoja voidaan purkaa.

Olisi hyvä tutkia, kuinka sote-uudistuksen myötä esiin tulleet kuntouttavan työtoiminnan jatkuvuuden ongelmat ehkäistään. Mikäli jatkuvuuden ongelmia ei saada ratkaistuksi, on tarpeen tutkia, millaisia muutoksia uudistus toi nuorten hyvinvointiin, ja vaikuttiko kuntouttavan työtoiminnan päättyminen heidän elinoloihinsa. Myöhemmin voitaisiin myös tutkia, millä tavoin hyvinvointialueet ovat vaikuttaneet starttivalmennuksen toteuttamiseen. Mielenkiintoista olisi myös tutkia, kuinka voidaan tukea niiden nuorten mielenterveystyötä, jotka ovat kuntoutuneet starttivalmennuksen keinoin, mutta tippuvat jälleen palveluiden ulkopuolelle.

Lisäksi jatkossa voitaisiin tutkia, millä keinoin nuorten mielenterveyspalveluita voidaan tarjota tarvitseville, ja millä keinoin jo saatu mielenterveyspalvelu pysytään tehokkaammin tarjoamaan tarvitseville pidempiaikaisena ja pysyvänä palveluna. Tällä hetkellä nuorten kuntoutukseen kohdistuvat yhteiskunnan uudistukset ja säästötoimenpiteet nostavat yleisesti huolta.

Tässä opinnäytetyössä haasteisiin kehitetyt ratkaisukeinot jäivät sivurooliin ja osin haasteiden jalkoihin. Opinnäytetyössä selvisi kuitenkin, että räätälöimällä palveluita nuorten tarpeen mukaan saadaan onnistuneita tuloksia. Jatkossa ratkaisukeinoja voisi tutkia laajemmin ja siten saada jakoon hyviä käytänteitä starttivalmennusyksiköiden välillä. Opinnäytetyössä tuli selkeästi esiin, että yhteistyöllä muiden toimijoiden kanssa saadaan ratkaistua hankaliakin haasteita. Jatkotutkimusaiheena olisi hyvä selvittää millaiset yhteistyökuviot hyödyttävät starttivalmennusprosessia.

LÄHTEET

Aaltonen, S., Berg, P. & Ikäheimo, S. 2015. Nuoret luukulla – Kolme näkökulmaa syrjäytymiseen ja nuorten asemaan palvelujärjestelmässä. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Tutkimuksesta tiiviisti 3/2015. Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto. Verkkojulkaisuja 84. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-442-7> [viitattu 22.8.2022].

Aluehallintovirasto. s.a. Nuorten työpajatoiminta. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://avi.fi/tietoa-meista/tehtavamme/opetus-ja-kulttuuri/nuorisotoimi/nuorten-tyopajatoiminta> [viitattu 30.8.2022].

Bamming, R. & Hilpinen, M. 2020. Työpajatoiminta 2019. Valtakunnallisen työpajatoiminnan tiedonkeruun tulokset. Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto. Aluehallintovirastojen julkaisuja 91/2020. PDF-dokumentti. Päivitetty 27.10.2020. Saatavissa: https://nuorisotilastot.fi/wp-content/uploads/2020/12/Tp_2019_raportti_2020_11_11.pdf [viitattu 9.9.2022].

Eurofound. 2022. NEETs. WWW-dokumentti. Päivitetty 15.9.2022. Saatavissa: <https://www.eurofound.europa.eu/topic/neets> [viitattu 26.10.2022].

Eurostat. 2019. Glossary: Young people neither in employment nor in education and training (NEET). WWW-dokumentti. Päivitetty 15.1.2019. Saatavissa: [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Young_people_neither_in_employment_nor_in_education_and_training_\(NEET\)](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Young_people_neither_in_employment_nor_in_education_and_training_(NEET)) [viitattu 26.10.2022]

Eurostat. 2022. Statistics on young people neither in employment nor in education or training. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Statistics_on_young_people_neither_in_employment_nor_in_education_or_training [viitattu 26.10.2022].

Gretschel, A. & Myllyniemi, S. 2017. Työtä, koulutus-tai harjoittelupaikkaa ilman olevien nuorten käsityksiä tulevaisuudesta, demokratiasta ja julkisista palveluista –Nuorisobarometrin erillisnäyte/aineistonkeruu. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. PDF-dokumentti. Päivitetty 5.12.2017. Saatavissa: https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/hankkeet/nuorisobarometrin-erillisnayte/eriarvoistumistryoryhma_gretschelmyllyniemi_neet_aineistokooste_05122017_nettiin.pdf [viitattu 2.9.2022].

Gretschel, A. & Myllyniemi, S. 2020. Kuulummeko yhteiskuntaan? Työn ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten käsityksiä tulevaisuudesta, demokratiasta ja julkisista palveluista. Kunnallissalan kehittämissäätö. Tutkimusjulkaisu-sarjan julkaisu nro 110. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://kaks.fi/wp-content/uploads/2022/01/kuulummeko-yhteiskuntaan-tyon-ja-koulutuksen-ulkopuolella-olevien-nuorten-kasityksia-tulevaisuudesta-demokratiasta-ja-julkisista-palveluista.pdf> [viitattu 15.9.2022].

Gretschel, A. & Myllyniemi, S. 2021. Työn ja koulutuksen ulkopuolella olevat nuoret kertovat: yhteiskunta auttaa meitä väärin. Kunnallissalan kehittämissäätö. WWW-dokumentti. Päivitetty 5.1.2021. Saatavissa: <https://kaks.fi/uutiset/tyon-ja-koulutuksen-ulkopuolella-olevat-nuoret-kertovat-yhteiskunta-auttaa-meita-vaarin/> [viitattu 14.9.2022].

- Hannila-Niemelä, M., Oulasvirta-Niirainen, P. & Pietikäinen, R. 2015. Työpajojen starttivalmennus sosiaalisen kuntoutuksen palveluna – Starttivalmennuksen juurruttaminen paikalliseen palveluverkostoon. Valtakunnallinen työpajayhdistys. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.intory.fi/app/uploads/2021/09/startti_juurruttaminen_verkkoon.pdf [viitattu 5.9.2022].
- Hannila-Niemelä, M., Oulasvirta-Niirainen, P. & Pietikäinen, R. (toim.) 2016. Starttivalmennuksen menetelmiä ja työskentelytapoja. Valtakunnallinen työpajayhdistys. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.intory.fi/materiaalipankki/starttivalmennuksen-menetelmia-ja-tyoskentelytapoja/> [viitattu 22.8.2022].
- Hassinen, M. 2004. Starttipajan aapinen – Työpajatoiminnan, yksilövalmennuksen ja palveluohjauksen kehityskulku sekä nykytilanne Suomessa. Helsinki: Valtakunnallinen työpajayhdistys ry.
- Heikkilä, T. 2008. Tilastollinen tutkimus. 7., uudistettu painos. Helsinki: Edita.
- Hilpinen, K. Huuonon, S. Kiviranta, J. & Välimaa, A. (toim.) 2012. Startti parempaan elämään – Starttivalmennuksen perusteet. Helsinki: Valtakunnallinen työpajayhdistys ry.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13., osin uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Huuonon, S. 2014. Työ- ja yksilövalmennus työpajalla. Helsinki: Valtakunnallinen työpajayhdistys ry.
- Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry. 2021. Työpajatoiminta infograafi. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.intory.fi/app/uploads/2022/06/TP_infograafi_2021.pdf [viitattu 1.9.2022].
- Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry. 2022. Työpajatoiminnan laatukriteeristö ja käsitteet. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.intory.fi/materiaalipankki/tyopajatoiminnan-laatukriteeristo-ja-kasitteet/> [viitattu 1.9.2022].
- Jyväskylän yliopisto. 2018. Kyselyiden analysointi. WWW-dokumentti. Päivitetty 6.9.2018. Saatavissa: https://www.jyu.fi/digipalvelut/fi/ohjeet/korppi-ohjeet/kyselyt/kysely_analysointi [viitattu 23.8.2022].
- Kinnunen, R. 2021. ”Pystyn asioihin, joihin en uskonut pystyväni”- Työpajatoiminnan valtakunnalliset Sovari 2020-tulokset. Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.intory.fi/app/uploads/2021/09/sovari_valtakunnallinen_raportti_2020_tyopajat_valmis-2.pdf [viitattu 31.8.2022].
- Känkänen, P., Kekkonen, M. & Gissler, M. 2019. Nuorten palvelusolmut auki. Tutkimuksesta tiiviisti 9/2019. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-310-6> [viitattu 22.8.2022].

Lindholm, A. 2019. Insight Webropol. Youtube. Videoleike. Julkaistu 14.11.2019. Saatavissa: <https://www.youtube.com/watch?v=Fv75U4Kso6I> [viitattu 12.10.2022].

Lindroos, K. 2019. Onko muuttuva yhteiskunta syy eriarvoistumiseen – vai voisiko se olla myös ratkaisu? Sitra. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.sitra.fi/artikkelit/onko-muuttuva-yhteiskunta-syy-eriarvoistumiseen-vai-voisiko-se-olla-myos-ratkaisu/> [viitattu 22.8.2022].

Lähdesmäki, T., Hurme, P., Koskimaa, R., Mikkola, L. & Himberg, T. 2021a. Määrällinen analysointi. Jyväskylän yliopisto. Humanistinen tiedekunta. WWW-dokumentti. Päivitetty 28.10.2021. Saatavissa: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/maarallinen-analyysi> [viitattu 13.10.2022].

Lähdesmäki, T., Hurme, P., Koskimaa, R., Mikkola, L. & Himberg, T. 2021b. Tutkimuksen toteuttaminen. Jyväskylän yliopisto. Humanistinen tiedekunta. WWW-dokumentti. Päivitetty 27.9.2021. Saatavissa: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/tutkimusprosessi/tutkimuksen-toteuttaminen#tutkimustulosten-luotettavuus> [viitattu 21.10.2022].

Mitä on työpajatoiminta? s.a. Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.intory.fi/tyopajatoiminta/mita-on-tyopajatoiminta/> [viitattu 30.8.2022].

Myrskylä, P. 2012. Hukassa – Keitä ovat syrjäytyneet nuoret. Elinkeinoelämän valtuuskunta. EVA Analyysi 19. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.eva.fi/wp-content/uploads/2012/02/Syrjailyminen.pdf> [viitattu 3.9.2022].

Määttä, M & Määttä, A. (toim.) 2015. Parempia ratkaisuja koulutuksen ja työn ulkopuolella olevien nuorten tukemiseen. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-197-8> [viitattu 15.9.2022].

Määttä, M. 2021. Tavoitteena nuorten työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön alueellinen yhdenvertaisuus. Xamk kehittää 148. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Kohdennetun nuorisotyön osaamiskeskus. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/495321/URN:NISBN9789523443327.pdf?sequence=2&isAllowed=y> [viitattu 9.9.2022].

Ohtonen, J. 2016. Starttivalmennus ja työpajatoiminta – taloudellisia näkökulmia. Valtakunnallinen työpajajhdistys ry. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.intory.fi/materiaalipankki/starttivalmennus-ja-tyopajatoiminta-taloudellisia-nakokulmia/> [viitattu 15.9.2022].

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2022. Työryhmä: Lainsäädäntöuudistusten vaikutukset työpajatoimintaan. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://okm.fi/hanke?tunnus=OKM045:00/2022> [viitattu 21.10.2022].

Oulasvirta-Niirainen, P., Hannila-Niemelä, M. & Pietikäinen, R. 2016. Starttivalmennus työpajalla – Opas palvelukuvauksen laatimiseen. Valtakunnallinen

työpajayhdistys. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.intory.fi/materiaali-pankki/starttivalmennus-tyopajalla-opas-palvelukuvauksen-laatimiseen/> [viitattu 3.9.2022].

Pietikäinen, R & Tuure, H. 2022. Sote-uudistus ja työpajojen uusi ajanlasku? Edessä tuntematon ja huoli valmentautujista. Into- Etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.intory.fi/materiaali-pankki/sote-uudistus-ja-tyopajojen-uusi-ajanlasku-edessa-tuntematon-ja-huoli-valmentautujista/> [viitattu 21.10.2022].

Sosiaali- ja kulttuuriministeriö. s.a. Kuntouttava työtoiminta. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://stm.fi/kuntouttava-tyotoiminta> [viitattu 13.9.2022].

Sovari-vaikutusmittari. s.a. Into ry. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.intory.fi/tyopajatoiminta/sovari/> [viitattu 31.8.2022].

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2019. Toimeentuloturva. WWW-dokumentti. Päivitetty 23.10.2019. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/tyoelamaosallisuus/kuntouttava-tyotoiminta/kuntouttavan-tyotoiminnan-asiakkaalle/toimeentuloturva> [viitattu 13.9.2022].

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2022. Nuorten syrjäytymisen ehkäisy. WWW-dokumentti. Päivitetty 10.3.2022. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/hyvinvointi-ja-terveys/nuorten-syrjaytymisen-ehkaisy#maara> [viitattu 22.8.2022].

Tilastokeskus s.a. Ei työssä, koulutuksessa eikä asevelvollisuutta suorittamassa olevien nuorten osuus. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.stat.fi/meta/kas/ei_tyossa_koul.html [viitattu 22.8.2022].

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Valtionalouden tarkastusvirasto. 2020. Työpajavalmennus lisää nuorten opiskeluintoa, mutta ei edistyä työllistymistä. WWW-dokumentti. Päivitetty 20.2.2020. Saatavissa: <https://www.vtv.fi/uutiset/tyopajavalmennus-lisaa-nuorten-opiskeluintoa-mutta-ei-edista-tyollistymista/> [viitattu 2.9.2022].

Vauhkonen, T. & Hoikkala, T. 2020. Syrjäytymisen lasku – Tutkimus syrjäytymisestä, sen kustannuksista ja kohdennetun nuorisotyön vaikuttavuudesta. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/syrjaytymisen_lasku.pdf [viitattu 3.9.2022].

Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa - Määrällisen tutkimuksen perusteet. Jyväskylä: Tammi

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. 4. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Vuori, J. s.a. Laadullinen sisältöanalyysi. Tietoarkisto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/laadullinen-sisallonanalyysi/> [viitattu 27.10.2022].

Xamk s.a. Juvenia – nuorisoalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.xamk.fi/tutkimus-ja-kehitystoiminta/juvenia/> [viitattu 25.10.2022].

Starttivalmennuksessa kohdatut haasteet

Hei!

Olen Elina Järvinen, viimeisen vuoden yhteisöpedagogiopiskelija Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulusta. Kartoitan opinnäytetyössäni starttivalmentajien näkökulmia työpajatoiminnan ja -valmennuksen erilaisiin haasteisiin, jotka vaikeuttavat starttivalmennuksen toteuttamista, nuorten sosiaalista vahvistumista ja yhteiskuntaan kiinnittymistä. Opinnäytetyön tilaajana toimii Xamkin nuorisotalon tutkimus- ja kehittämiskeskus Juvenia.

Tällä verkkokyselyllä kerättyä aineistoa käytetään tässä opinnäytetyössä sekä kohdennetun nuorisotyön osaamiskeskuksen kehittämis- ja tutkimustyössä. Kyselyyn vastaaminen tapahtuu nimettömästi ja vastaukset käsitellään luottamuksellisesti.

Kiitos vastauksestasi!

Terveisin,
Elina Järvinen
aelny001@edu.xamk.fi
Yhteisöpedagogiopiskelija
Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu

Opinnäytetyön ohjaava opettaja,
Tommi Pantzar
tommi.pantzar@xamk.fi
Puh. 040 8420508
Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, Mikkeli

1. Starttivalmennuksen taustaorganisaatio *

- Kunta, kuntayhtymä tai koulutuskuntayhtymä
- Yhdistys tai järjestö
- Säätiö
- Joku muu, mikä? _____

2. Starttivalmennuksen kunnan asukasmäärä *

- Alle 10 000
- 10 001-50 000
- 50 001-100 000

- yli 100 000
- toimimme useamman kunnan alueella

3. Starttivalmennuksen maakunta *

- Ahvenanmaa
- Etelä-Karjala
- Etelä-Pohjanmaa
- Etelä-Savo
- Kainuu
- Kanta-Häme
- Keski-Pohjanmaa
- Keski-Suomi
- Kymenlaakso
- Lappi
- Pirkanmaa
- Pohjanmaa
- Pohjois-Karjala
- Pohjois-Pohjanmaa
- Pohjois-Savo
- Päijät-Häme
- Satakunta
- Uusimaa
- Varsinais-Suomi

4. Minkä ikäisiä starttivalmennuksessa olevat nuoret pääsääntöisesti ovat? *

- alle 20 v.
- 20-25 v.
- yli 25 v.

vaihtelee suuresti

5. Kunnassanne kolme yleisintä starttivalmennukseen ohjaavaa tahoa? *

- nuorisotyö
- TE-toimisto
- TYP
- Sosiaali ja terveystyö
- Oppilaitokset
- Nuori ottaa itse yhteyttä pajaan
- Muu, mikä? _____

6. Millä sopimuksella starttivalmennuksessanne yleensä ollaan? Voit valita useamman vaihtoehdon. *

- Kuntouttava työtoiminta
- Sosiaalinen kuntoutus
- Työkokeilu
- Työpajan tai kunnan oma sopimus
- Ei erillistä sopimusta

7. Miten usein alla olevat pulmat esiintyvät nuorten starttivalmennuksessa? *

	Harvoin	Toisinaan	Usein
Arjenhallintaan liittyvät ongelmat	☐	☐	☐
Päihteisiin liittyvät ongelmat	☐	☐	☐
Mielenterveyden ongelmat	☐	☐	☐
Yksinäisyys	☐	☐	☐
Oppimis- ja/tai keskittymisvaikeudet	☐	☐	☐
Sosiaalisten suhteiden ongelmat	☐	☐	☐
Toimeentuloon liittyvät ongelmat	☐	☐	☐

Liite 1/4

	Harvoin	Toisinaan	Usein
Tarpeellisten tukiverkoston puute	☐	☐	☐
Velkaantuminen	☐	☐	☐
Koulutuksen puute	☐	☐	☐
Ulkopuolisuuden tunne	☐	☐	☐
Vaikeus luottaa muihin ihmisiin	☐	☐	☐
Itseluottamuksen puute	☐	☐	☐
Kiinnostuksen puute omaan elämään	☐	☐	☐

8. Vastaa seuraaviin väitteisiin *

	Harvoin	Toisinaan	Usein
Nuoret jättävät saapumatta sovittuihin valmennuspäiviin	☐	☐	☐
Valmennus on nuorelle oikea-aikaista	☐	☐	☐
Valmennukseen ohjautuu nuoria, joiden paikka olisi ennemmin muiden palveluiden piirissä	☐	☐	☐

9. Millaisia haasteita koetaan nuorten ohjautumisessa starttivalmennukseen? Voit avata tässä myös kokemuksia liittyen edellisen kysymyksen väitteisiin.

10. Minne nuoret tyypillisesti jatko-ohjautuvat? Valitse kolme yleisintä *

- Koulutukseen
- Työpajalle
- Työelämään
- Sosiaali- ja terveydenhuoltoon

- Armeijaan
- Hoitovapaalle
- Muihin palveluihin
- Muualle, minne? _____

11. Millaisia hyötyjä starttivalmennuksesta on nuorille? Valitse enintään 5. *

- Sosiaalinen vahvistuminen
- Aktiivisuuden kasvaminen
- Motivaation lisääntyminen
- Osallisuuden kokeminen
- Itseluottamuksen kasvattaminen
- Kyky nähdä realistisesti oma elämäntilanne
- Tulevaisuuteen liittyvä toiveikkuus
- Lisääntyneet voimavarat hoitaa omaa terveyttä ja hyvinvointia
- Ryhmätyöskentelytaitojen kasvaminen
- Tavoitteiden asettaminen tulevaisuuteen
- Säännöllisen päivärytmin ylläpito
- Epäonnistumisen sietokyvyn kasvattaminen
- Sosiaalisten taitojen opettelu
- Ongelmanratkaisutaitojen karttuminen
- Tukiverkostojen rakentaminen
- Muu, mikä? _____

12. Millaisia haasteita nuorten jatko-ohjaamiseen liittyy?

13. Starttivalmennusjakson keskimääräinen pituus? *

- 1-3 kuukautta
- 3-6 kuukautta
- 6-9 kuukautta
- 9-12 kuukautta
- 12-24 kuukautta
- Muu, mikä? _____

14. Montako työntekijää starttivalmennuksessa työskentelee? *

- 1
- 2-5
- 5-9
- 10 tai enemmän

15. Kuinka monta nuorta yhdellä starttivalmentajalla voi kerralla enintään olla? *

- 1-4
- 5-9
- 10-14
- 15-20
- 21-25
- 26-30
- Muu, mikä? _____

16. Mitä mieltä olet väitteestä? *

Täysin eri mieltä	Eri mieltä	En samaa enkä eri mieltä	Samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
-------------------	------------	--------------------------	--------------	---------------------

	Täysin eri mieltä	Eri mieltä	En samaa enkä eri mieltä	Samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Starttivalmennusjakson pituus on riittävä	☐	☐	☐	☐	☐
Valmennettavien nuorten määrä on sopiva suhteutettuna resursseihin	☐	☐	☐	☐	☐
Starttivalmennuksessaamme työskentelee riittävästi valmentajia	☐	☐	☐	☐	☐
Valmentajien koulutustaustat vastaavat työn tarpeisiin	☐	☐	☐	☐	☐

17. Millainen starttivalmentajan koulutus vastaa parhaiten työn vaativuuteen?

18. Tukevatko starttivalmennuksen tilat toimintaa? *

- Kyllä
- Jossain määrin
- Ei

19. Jos vastasit edelliseen ei tai joissain määrin, miten tiloja tulisi muuttaa, että ne tukisivat toimintaa paremmin?

20. Onko nuorille riittävästi paikkoja starttivalmennuksessa? *

- Paikkoja on jatkuvasti avoimena eikä jonoa ole
- Paikat ovat täynnä, mutta jonoa ei ole

- Paikat ovat täynnä ja jonoa on kohtuullisesti
- Starttivalmennus on ruuhkautunut eikä valmennuspaikkoja pystytä tarjoamaan kaikille halukkaille

21. Kuvaile starttivalmennuksen haasteita, jotka liittyvät henkilökunta- ja aikaresursseihin.

22. Viime aikoina on nostettu esiin nuorten mielenterveys- ja päihdepalveluiden puute. Näkyykö ongelma starttivalmennuksessa ja aiheuttaako se valmennukselle haasteita? *

- Kyllä
- Jossain määrin
- Ei

23. Miten monialainen yhteistyö sujuu seuraavien palveluiden kanssa? *

	Erittäin hyvin	Hyvin	Kohtuullisesti	Huonosti	Erittäin huonosti
Mielenterveyspalvelut	☐	☐	☐	☐	☐
Päihdepalvelut	☐	☐	☐	☐	☐
Ammatillinen oppilaitos	☐	☐	☐	☐	☐
Lukio	☐	☐	☐	☐	☐
Etsivän nuorisotyö	☐	☐	☐	☐	☐
Nuorisopalvelut	☐	☐	☐	☐	☐
TE- ja työllisyyspalvelut	☐	☐	☐	☐	☐
Sosiaali- ja asumispalvelut	☐	☐	☐	☐	☐
Terveyspalvelut	☐	☐	☐	☐	☐
Talous ja velkaneuvonta	☐	☐	☐	☐	☐

	Erittäin hyvin	Hyvin	Kohtuullisesti	Huonosti	Erittäin huonosti
Kela	☐	☐	☐	☐	☐

24. Kuvaile monialaisessa yhteistyössä esiin tulleita haasteita. Voit myös kuvailla tässä kysymyksessä 22. esiin tulleita haasteita.

25. Millaisia haasteita valtakunnalliset hallinnolliset muutokset ja uudistukset - kuten hyvinvointialueet, työllisyyden kuntakokeilut, oppivelvollisuuden laajentaminen - tuovat starttivalmennukseen?

26. Loppuun toivoisin sinun kertovan, minkälaisia onnistuneita ratkaisuja olette keksineet johonkin kokemaanne haasteeseen?
